

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมและตรวจศึกษาตัวอย่างปลาจิ้มฟันจระเข้และม้าน้ำที่พบในน่านน้ำไทย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 ทั้งจากทะเลด้านอ่าวไทย, ทะเลอันดามัน และตามแหล่งน้ำจืดต่างๆ อีกทั้งจากตัวอย่างที่เก็บไว้ตามพิพิธภัณฑ์สถานของ สถาบันต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนการศึกษาได้ตรวจตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 813 ตัว จำแนกได้เป็น 13 สกุลรวม 24 ชนิด และเมื่อพิจารณาข้อมูลการเก็บตัวอย่างและการบรรยายลักษณะ ของปลาจิ้มฟันจระเข้และม้าน้ำที่พบในน่านน้ำไทยจากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ พบรายชื่อชนิดของปลาจิ้มฟันจระเข้เพิ่มเติมจำนวน 5 สกุล 6 ชนิด ซึ่งมี 3 สกุลที่เป็นสกุลเดียวกับ กับที่มีการศึกษาตัวอย่าง ดังนั้นคาดว่าในน่านน้ำไทยน่าจะมีปลาจิ้มฟันจระเข้และม้าน้ำรวม 15 สกุล 30 ชนิดคือ สกุล *Bhanotia* มี 1 ชนิด, สกุล *Choeroichthys* มี 1 ชนิด, สกุล *Corythoichthys* มี 3 ชนิด, สกุล *Cosmocampus* มี 1 ชนิด, สกุล *Doryichthys* มี 4 ชนิด, สกุล *Doryrhamphus* มี 2 ชนิด, สกุล *Festucalex* มี 1 ชนิด, สกุล *Halicampus* มี 1 ชนิด, สกุล *Hippichthys* มี 4 ชนิด, สกุล *Hippocampus* มี 5 ชนิด, สกุล *Ichthyocampus* มี 1 ชนิด, สกุล *Microphis* มี 1 ชนิด, สกุล *Phoxocampus* มี 1 ชนิด, สกุล *Syngnathoides* มี 1 ชนิด และสกุล *Trachyrhamphus* มี 3 ชนิด ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและบันทึกลักษณะทางด้านกายวิภาคศาสตร์และสัณฐานวิทยา โดยเฉพาะลักษณะที่สำคัญที่ใช้ในการจัดจำแนกได้ นำมาจัดทำคีย์หรือแนวทางการไขหาสกุลจนถึงชนิด แล้วให้คำบรรยาย รวมทั้งข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของปลาแต่ละชนิด

ลักษณะเด่นในระดับสกุลของปลาจิ้มฟันจระเข้และม้าน้ำในน่านน้ำไทยที่พบและมีข้อมูล ซึ่งคาดว่าน่าจะพบรวม 15 สกุล สามารถจัดเรียงตามลำดับอักษรได้ดังนี้

1. สกุล *Bhanotia* Hora, 1925

ชื่อพ้อง

Bhanotia Hora, 1925, Rec. Indian Mus. 27: 463, text fig. 5

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัว เป็นเส้นตรง, สันข้างของปลีองหางจะเบนขึ้นไปเชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง, สันล่างของปลีองลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปลีองหาง (ภาพที่ 7.4), สันบนฝาปิดเหงือก

มีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17.1), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1), ก้านครีบกันมี 3 ก้าน, ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่ออยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบหุบ (ภาพที่ 33.3), มีหนามบริเวณสันบนของจงอยปาก, มีแผงหนามอยู่บนเยื่อหุ้มเหงือก (ภาพที่ 24), ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 2 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ด้านตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงด้านตะวันออกของมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Bhanotia fasciolata* (Dumeril, 1870)

2. สกุล *Choeroichthys* Kaup, 1856

ชื่อพ้อง

Choeroichthys Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 55

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัวเบนลงไปเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปลีองหาง, ไม่มีสันข้างของปลีองหาง, สันล่างของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปลีองหาง (ภาพที่ 7.3), สันบนฝาปิดเหงือกมีหลายเส้น (ภาพที่ 18.1), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1), ก้านครีบกันมี 4 ก้าน, ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่ออยู่บนส่วนลำตัว, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบกึ่งหุบ (ภาพที่ 33.1), มี odontoid process อยู่บน premaxillae และ dentaries (ภาพที่ 29), ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 6 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ตอนกลางของมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงตอนเหนือของทะเลแดงในมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Choeroichthys brachysoma* (Bleeker, 1855)

3. สกุล *Corythoichthys* Kaup, 1853

ชื่อพ้อง

Corythoichthys Kaup, 1853, Arch. Naturgesch. 19(1): 231

Corythoichthys Jordan and Evermann, 1896, Bull. U. S. natn. Mus. 47(1): 761

Bhanotichthys Parr, 1930, Bull. Bingham oceanogr. Coll. 3(4): 27

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัวเป็นเส้นตรง, สันข้างของปลีองหางจะเบนขึ้นไปเชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง,

สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 7.4), สันบนฝาปิดเหงือก มีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17.2), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่ในช่วงระหว่างส่วนหน้าของปล้องลำตัว ปล้องสุดท้าย ไปจนถึงส่วนท้ายของปล้องหางปล้องแรก, ก้านครีบกันมี 4 ก้าน, ก้านครีบหาง มี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้สูมไข่อยู่นบนส่วนหาง, มีเพียงแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง มีรูปแบบการโอบเป็นแบบกึ่งหุบ (ภาพที่ 33.2), มีหนามอยู่เหนือฝาปิดเหงือก, เห็นสันบนของ ส่วนหัว, สันบนของลำตัว และร่องแบ่งระหว่างปล้องชัดเจน, มีจุดที่เห็นเด่นชัดอยู่ด้านท้องของ ปล้องลำตัวปล้องที่ 1 ถึงปล้องที่ 8, ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 10 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ ตอนกลางของมหาสมุทรแปซิฟิกในเขตร้อน จนถึงตอนเหนือของ ทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 3 ชนิด ได้แก่ *Corythoichthys amplexus* Dawson and Randall, 1975, *C. haematopterus* (Bleeker, 1851) และ *C. schultzi* (Herald, 1953)

4. สกุล *Cosmocampus* Dawson, 1979

ชื่อพ้อง

Cosmocampus Dawson, 1979, Proc. biol. Soc. Wash. 92 (4): 674

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปล้องหาง, สันข้างของปล้องลำตัว เป็นเส้นตรง, สันข้างของปล้องหางจะเบนขึ้นไปเชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปล้องหาง, สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 7.4), สันบนฝาปิดเหงือก มีเพียงเส้นเดียว โดยส่วนปลายของสันจะเบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 17.3), จุดเริ่มต้นของครีบหลังมีทั้งอยู่บนส่วนลำตัวและส่วนหาง (ภาพที่ 14.1 และ 14.2), ก้านครีบกันมี 2-4 ก้าน, ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้สูมไข่อยู่นบนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง แต่ในบางชนิด อาจมีการลดรูปของแผงขอบอุ้งหน้าท้อง เห็นเพียงแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบม้วน (ภาพที่ 33.4) หรือกึ่งหุบ (ภาพที่ 33.2), ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 7 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ทั่วโลก ตั้งแต่ จากชายฝั่งด้านตะวันตกของทวีปอเมริกา ในมหาสมุทรแปซิฟิก, ตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย, ด้านตะวันออกของมหาสมุทรแอตแลนติก จนถึงด้านตะวันตกของมหาสมุทรแอตแลนติก, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Cosmocampus investigatoris* (Hora, 1925)

5. สกุล *Doryichthys* Kaup, 1856

ชื่อพ้อง

Doryichthys Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 56

Kaupia Smith, 1963, Ichthyol. Bull. Rhodes Univ. 27: 533

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัวมีทั้งเป็นเส้นตรง (ภาพที่ 7.4), เส้นโค้ง (ภาพที่ 7.5) หรือเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปลีองหาง (ภาพที่ 7.6), สันล่างของปลีองลำตัวอาจเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปลีองหางหรือไม่ก็ได้, สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17.4), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1), ก้านครีบกันมี 4 ก้าน, ก้านครีบหางมี 9 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนลำตัวมีเพียงแผงขอบงูหน้าท้อง, ปลาในสกุลนี้เป็นปลาน้ำจืด, ทั่วโลกพบ 5 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ ตั้งแต่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, ด้านตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จนถึงเกาะสุมาตรา ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 4 ชนิด ได้แก่

Doryichthys boaja (Bleeker, 1851), *D. contiguus* Kottelat, 2000, *D. deokhatoides* (Bleeker, 1853) และ *D. martensii* (Peters, 1869)

6. สกุล *Doryrhamphus* Kaup, 1856

ชื่อพ้อง

Doryrhamphus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 54

Acanthognathus Duncker, 1912, Mitt. naturh. Mus. Hamb. 29(2): 228

Dunckerocampus Whitley, 1933, Rec. Aust. Mus. 19: 67

Pristidoryrhamphus Fowler, 1944, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 96: 158

Dentirostrum Herald and Randall, 1972, Proc. Calif. Acad. Sci., 4th ser., 39 (11): 123

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปลีองหาง, สันข้างของปลีองหางเบนขึ้นไปเชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปลีองหาง, สันล่างของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปลีองหาง (ภาพที่ 7.6), สันบนฝาปิดเหงือกมีหลายเส้น (ภาพที่ 18.2), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1), ก้านครีบกันมี 4 ก้าน, ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนลำตัว, ไม่มีแผงขอบงูหน้าท้อง แต่อาจมีแผ่นโอบงูหน้าท้อง โดยแผ่นโอบงูหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบ

กึ่งทูล (ภาพที่ 33.1), ในบางชนิดอาจมีแถวของหนามบริเวณสันบนของจงอยปาก, ปล้องลำตัว ปล้องแรกยาวกว่าปล้องลำตัวปล้องที่ 2 อย่างเห็นได้ชัด, ส่วนท้ายของปล้องแต่ละปล้องจะมีหนาม มุมละ 1-2 อัน (ภาพที่ 19 และ 20), ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล แยกเป็น 2 subgenera คือ subgenera *Doryrhamphus* และ subgenera *Dunckerocampus* หมายเหตุ สามารถแบ่งปลาในสกุลนี้ได้เป็น 2 subgenera โดยพิจารณาจากการปรากฏของแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, การมีหนามบนสันข้างของจงอยปาก และจำนวนหนามบนส่วนท้ายของปล้องแต่ละปล้อง, ทั่วโลกพบ 10 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ ชายฝั่งด้านตะวันตกของทวีปอเมริกา ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 2 ชนิด ได้แก่ *Doryrhamphus (Doryrhamphus) excisus* Kaup, 1856 และ *D. D. janssi* (Herald and Randall, 1972)

7. สกุล *Festucalex* Whitley, 1931

ชื่อพ้อง

Festucalex Whitley, 1931, Aust. Zool. 6(4): 312

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปล้องหาง, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง, ไม่มีสันข้างของปล้องหาง, สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 7.1), สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว โดยส่วนปลายของสันจะเบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 17.5), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1), ก้านครีบกันมี 4 ก้าน, ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่ออยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบกึ่งทูล (ภาพที่ 33.2), ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 6 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ หมู่เกาะฮาวาย ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงด้านตะวันตกของมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Festucalex erythraeus* (Gilbert, 1905)

8. สกุล *Halicampus* Kaup, 1856

ชื่อพ้อง

Halicampus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 22

Phanerotokeus Duncker, 1940, Publs mar. biol. Stn Ghardaqa 3: 84

Halicampoides Fowler, 1956, Fishes of the Red Sea and southern Arabia 1: 204

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวกับปลีองหางไม่เชื่อมต่อเนื่องกัน, สันบนของปลีองลำตัวบริเวณใต้ครีบท้องจะยกขึ้นและโค้งไปทางด้านหลังของลำตัว (ภาพที่ 32), สันข้างของปลีองลำตัวบรรจบกับสันล่างของปลีองหาง, สันข้างของปลีองหางจะเบนขึ้นไปเชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปลีองหาง, สันล่างของปลีองลำตัวและปลีองหางไม่เชื่อมต่อเนื่องกัน (ภาพที่ 7.6), สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว โดยส่วนปลายของสันจะเบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 17.6), จุดเริ่มต้นของครีบท้องอยู่ระหว่างปลีองลำตัวปลีองสุดท้ายและปลีองแรกของปลีองหาง, ก้านครีบก้นมี 2-4 ก้าน, ก้านครีบท้องมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบม้วน (ภาพที่ 33.4) และกิ่งหูลูบ (ภาพที่ 33.2), มีหนามตามสันข้างของจงอยปาก, ตา และหัว (ภาพที่ 30), ฐานของครีบท้องมักมียอดแหลมทางออกมาด้านข้าง (ภาพที่ 31), มีแผ่นผิวหนังที่ยื่นยาวบริเวณรอบตา หัว และลำตัว, ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 13 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ตอนกลางและด้านตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก, มหาสมุทรอินเดีย จนถึงด้านตะวันตกของมหาสมุทรแอตแลนติก, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Halicampus grayi* Kaup, 1856

9. สกุล *Hippichthys* Bleeker, 1849

ชื่อพ้อง

Hippichthys Bleeker, 1849, Verh. batav. Genoot. Kunst. Wet. 22(8): 15

Parasyngnathus Duncker, 1915, Mitt. naturh. Mus. Hamb. 32: 79

Bombonia Herre, 1927, Philipp. J. Sci. 34 (3):274

Oxleyana Whitley, 1937, Mem. Qd Mus. 11(2):121

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัวเป็นเส้นตรง (ภาพที่ 7.4) หรือเส้นโค้ง (ภาพที่ 7.5), สันข้างของปลีองหางจะเบนขึ้นไปเชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปลีองหาง, สันล่างของปลีองลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันล่างของปลีองหาง, สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17.7), จุดเริ่มต้นของครีบท้องอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1) หรือส่วนหาง (ภาพที่ 14.2), ก้านครีบก้นมี 2-3 ก้าน, ก้านครีบท้องมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบม้วน (ภาพที่ 33.4), ปลาในสกุลนี้ มีทั้งปลาทะเล, ปลาน้ำกร่อย และปลาน้ำจืด, ทั่วโลกพบ 5 ชนิด ใน 2 subgenera ข้อสังเกต สามารถแบ่งปลาในสกุลนี้ได้เป็น 2 subgenera โดยพิจารณาจากรูปแบบของสันข้าง, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ตอนใต้ของญี่ปุ่น, เกาะซามัวในมหาสมุทรแปซิฟิก, อ่าวอาหรับ, ชายฝั่งด้านตะวันออกของ

ทวีปแอฟริกา จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทย พบ 4 ชนิด ได้แก่ *Hippichthys (Hippichthys) cyanospilus* (Bleeker, 1854), *H. H. heptagonus* Bleeker, 1849, *H. H. spicifer* (Rueppell, 1838) และ *Hippichthys (Parasyngnathus) penicillus* (Cantor, 1849)

10. สกุล *Hippocampus* Rafinesque, 1810

ชื่อพ้อง

Hippocampus Rafinesque, 1810, Caratteri di alcuni nuovi generi e nuove specie di animali (principalmenti de pesci) e piante della Sicilia, con varie osservazioni sopra i medisimi: 18

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปล้องหาง, สันบนของปล้องลำตัวบริเวณใต้ครีบท้องจะยกขึ้นและโค้งไปทางด้านหลังของลำตัว, สันข้างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง, ไม่มีสันข้างของปล้องหาง, สันล่างของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง, สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว โดยส่วนปลายของสันจะเบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก, จุดเริ่มต้นของครีบท้องอยู่บนส่วนลำตัว, ไม่มีวงคั่นระหว่างปล้อง, ก้านครีบท้องมี 4 ก้าน, ไม่มีครีบท้อง ส่วนหางเรียวยาวและม้วนงอ, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง, ไม่พบทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง แต่จะมีอุ้งหน้าท้อง, มีหนามหรือตุ่มบริเวณเหนือส่วนท้ายของจงอยปาก, เนื้อดวงตา และใต้ฝาปิดเหงือก, มีมิงกูอยู่ด้านบนสุดของส่วนหัว (ภาพที่ 4), ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 34 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ทั่วไป ทั้งในเขตอบอุ่น และเขตร้อนในทุกมหาสมุทร, สำหรับในน่านน้ำไทย พบ 5 ชนิด ได้แก่

Hippocampus kelloggi Jordan and Snyder, 1902, *H. kuda* Bleeker, 1852, *H. mohnikei* Bleeker, 1854, *H. spinosissimus* Weber, 1913 และ *H. trimaculatus* Leach, 1814

11. สกุล *Ichthyocampus* Kaup, 1853

ชื่อพ้อง

Ichthyocampus Kaup, 1853, Arch. Naturgesch. 19(1): 231

Campichthys Whitley, 1931, Aust. Zool. 6(4): 313

Festucalex Whitley, 1931, Aust. Zool. 6(4): 312

Hippichthys Whitley, 1948, Aust. Zool. 11(3): 268

Larvicampus Whitley, 1948, Rec. Aust. Mus. 22 (1): 75

Stipecampus Whitley, 1948, Rec. Aust. Mus. 22 (1): 75

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัวเป็นเส้นโค้ง, ไม่มีสันข้างของปลีองหาง, สันล่างของปลีองลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันล่างของปลีองหาง (ภาพที่ 7.2), สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17.8), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนหาง (ภาพที่ 14.2), ก้านครีบกันมี 2 ก้าน, ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบม้วน (ภาพที่ 33.4), ปลาในสกุลนี้ เป็นปลาน้ำกร่อย, ทั่วโลกพบเพียง 1 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์เฉพาะบริเวณริมชายฝั่งด้านตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิดได้แก่ *Ichthyocampus carce* (Hamilton-Buchanan, 1822)

12. สกุล *Microphis* Kaup, 1853

ชื่อพ้อง

Mirophis Kaup, 1853, Arch. Naturgesch. 19(1):234

Coelonotus Peters, 1855, Arch. Naturgesch. 21(1): 278

Hemithylacus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 61

Belonichthys Peters, 1868, Naturwissenschaftliche Reise nach Mossambique auf befehl seiner majestaet des Koenigs Friedrich Wilhelm IV in den Jahren 1842 bis 1848 ausgefuehrt. Zoologie 4: 108

Microphis (not Kaup) Duncker, 1910, Spolia zeylan. 7(25): 26

Doryichthys (not of Kaup) Duncker, 1910, Spolia zeylan. 7(25): 27

Oostethus Hubbs, 1929, Occ. Pap. Mus. Zool. Univ. Mich. 199: 3

Parabelonichthys Fowler, 1943, Bull. U. S. natn. Mus. 100 (2): 57

Paramicrophis Klausewitz, 1955, Senckenberg. biol. 35 (5/6): 325

Lophocampus Dawson, 1984, Bull. mar. Sci. 35(2): 166

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปลีองหาง, สันข้างของปลีองลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันล่างของปลีองหาง, สันข้างของปลีองหางจะเบนขึ้นไปเชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปลีองหาง, สันล่างของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อเนื่องกับสันล่างของปลีองหาง (ภาพที่ 7.6), สันบนฝาปิดเหงือกมีหลายเส้น (ภาพที่ 18.3), จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1), ก้านครีบกันมี 4 ก้าน, ก้านครีบหางมี 9 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่ด้านล่างของส่วนลำตัว มีเพียงแผงขอบอุ้งหน้าท้อง, ปลาในสกุลนี้มีทั้งปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อย และปลาทะเล,

ทั่วโลกพบ 5 subgenera, 18 ชนิด, หมายเหตุ สามารถแบ่งปลาในสกุลนี้ได้เป็น 5 subgenera โดยพิจารณาจากการปรากฏและรูปแบบของสันบนฝาปิดเหงือก, จำนวนของสันบนฝาปิดเหงือก, การปรากฏของร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้อง, จำนวนปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลัง และจำนวนสันข้างของปล้องลำตัว, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ หมู่เกาะมาควิซาร์ในมหาสมุทรแปซิฟิก, ชายฝั่งทะเลค้ำ้นตะวันออกของทวีปแอฟริกา จนถึงมหาสมุทรแอตแลนติก, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Microphis (Oostethus) brachyurus* (Bleeker, 1853)

13. สกุล *Phoxocampus* Dawson, 1977

ชื่อพ้อง

Phoxocampus Dawson, 1977, Bull. mar. Sci. 27(4): 612

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปล้องลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปล้องหาง, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง, ไม่มีสันข้างของปล้องหาง, สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 7.1), สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว โดยส่วนปลายของสันบนชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 17.9), ฐานของครีบอกมีสันอยู่ 2 เส้น, จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว, ก้านครีบกันมี 3-4 ก้าน, ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบกึ่งหลอด (ภาพที่ 33.2), มีแผ่นผิวหนังที่ยื่นยาวบริเวณรอบดวงตา ส่วนหัว และตามลำตัว, ปล้องหางแต่ละปล้องมีขอบส่วนท้าย ซึ่งมีลักษณะคล้ายตะขอ (ภาพที่ 15), ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 3 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ เกาะซามัว ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Phoxocampus belcheri* (Kaup, 1856)

14. สกุล *Syngnathoides* Bleeker, 1851

ชื่อพ้อง

Syngnathoides Bleeker, 1851, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 2: 231

Gasterotokeus Kaup, 1853, Arch. Naturgesch. 19(1):230

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปล้องหาง, สันข้างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันข้างของปล้องหางและบนขึ้นไปเชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปล้องหาง, สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 7.7), ไม่มีสันบนฝาปิดเหงือก (ภาพที่ 16), ฐานครีบอกมียอดแหลมกางออกมาด้านข้าง (ภาพที่ 31) และมักมีสันอยู่ 2 เส้น, จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1), ไม่มีวงคั่นระหว่างปล้อง, ก้านครีบกัน

มี 4 ก้าน, ไม่มีครีบหาง, ส่วนหางเรียวยาวและม้วนงอ, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่ด้านล่างของส่วนลำตัว, ไม่พบทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง โดยไข่จะยึดติดอยู่กับแผ่นผิวหนังที่ยื่นยาวออกมาซึ่งแบ่งออกเป็นห้องๆ, มักมีหนามปลายแหลมอยู่เหนือดวงตา, ลำตัวแบนในแนวนอน-ล่าง, ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบเพียง 1 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ ชายฝั่งด้านตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงทะเลแดงในมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 1 ชนิด ได้แก่ *Syngnathoides biaculeatus* (Bloch, 1785)

15. สกุล *Trachyrhamphus* Kaup, 1853

ชื่อพ้อง

Trachyrhamphus Kaup, 1853, Arch. Naturgesch. 19(1):231

Yozia Jordan and Snyder, 1901, Proc. U. S. natn. Mus. 24 (1241):8, pl. 6

ลักษณะที่สำคัญ

สันบนของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปล้องหาง, สันบนของปล้องลำตัวบริเวณใต้ครีบท้องจะยกขึ้นและโค้งไปทางด้านหลังของลำตัว (ภาพที่ 32), สันข้างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง, สันข้างของปล้องหางจะเบนขึ้นไปเชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปล้องหาง, สันล่างของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 7.6), สันบนผ่าปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว โดยส่วนปลายของสันจะเบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 17.10), ไม่มีสันบนฐานของครีบอก, จุดเริ่มต้นของครีบท้องอยู่บนส่วนลำตัว, ก้านครีบก้นมี 4 ก้าน, ก้านครีบท้องมี 9 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง, แผ่นโอบอุ้งหน้าท้องมีรูปแบบการโอบเป็นแบบม้วน (ภาพที่ 33.4), ปล้องลำตัวปล้องแรกยาวกว่าปล้องลำตัวปล้องที่ 2 อย่างเห็นได้ชัด, ปลาในสกุลนี้เป็นปลาทะเล, ทั่วโลกพบ 3 ชนิด, มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ ประเทศญี่ปุ่น, หมู่เกาะมาเรียน่าและนิวกาลิโดเนีย ในมหาสมุทรแปซิฟิก, อ่าวอาระเบีย จนถึงทะเลแดงในมหาสมุทรอินเดีย, สำหรับในน่านน้ำไทยพบ 3 ชนิด ได้แก่ *Trachyrhamphus bicoarctatus* (Bleeker, 1857), *T. longirostris* Kaup, 1856 และ *T. serratus* (Temminck and Schlegel, 1850)

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาลักษณะทางด้านกายวิภาคศาสตร์และสัตววิทยาของปลาจิ้มฟันจระเข้และม้าน้ำรวม 15 สกุลที่พบและคาดว่าน่าจะพบในน่านน้ำไทยมาจัดทำคีย์หรือแนวทางการไขหาชนิด พร้อมทั้งแสดงรูปภาพประกอบ และแสดงข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของปลาจิ้มฟันจระเข้และม้าน้ำแต่ละชนิด โดยจัดเรียงตามลำดับอักษรได้ดังนี้

แนวทางการไ้หาชนิดของปลาจิมฟันกระเข้และมัน้ำ

- 1 ก ส่วนหัว, ส่วนลำตัว และส่วนหางวางอยู่ในแนวตามยาวของแกนลำตัว, มีครีบบาง (ยกเว้น *Syngnathoides biaculeatus* ไม่มีครีบบาง).....2 (Subfamily Syngnathinae)
- 1 ข ส่วนหัวอ ในลักษณะตั้งฉากกับส่วนลำตัวและส่วนหาง, ไม่มีครีบบาง.....
.....26 (Subfamily Hippocampinae)
- 2 ก ไม่มีครีบบาง.....*Syngnathoides biaculeatus* (ภาพที่ 55)
- 2 ข มีครีบบาง.....3
- 3 ก สันบนของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนึ่งกับสันบนของปล้องหาง (ภาพที่ 8), มีสันข้างของปล้องหาง (ภาพที่ 10).....4
- 3 ข สันบนของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนึ่งกับสันบนของปล้องหาง (ภาพที่ 9), ไม่มีสันข้างของปล้องหาง (ภาพที่ 11).....7
- ขั้นต่อไปเป็นแนวทางการไ้หาชนิดของปลาจิมฟันกระเข้ในส่วนที่เหลือและมัน้ำ ซึ่งมีอยู่ 2 วิธี
ทั้งนี้การเลือกไ้ ขึ้นอยู่กับลักษณะที่สามารถรวบรวมได้
- การไ้หาวิธีที่ 1
- 4 ก สันล่างของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนึ่งกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 13).....
.....*Choeroichthys brachysoma* (ภาพที่ 35)
- 4 ข สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนึ่งกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 12).....5
- 5 ก จุดเริ่มต้นของครีบบหลังอยู่บนส่วนหาง (ภาพที่ 14.2).....*Ichthyocampus carce* (ภาพที่ 52)
- 5 ข จุดเริ่มต้นของครีบบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1).....6
- 6 ก ส่วนท้ายของปล้องหางแต่ละปล้องมีลักษณะเรียบ*Festucalex erythraeus* (ภาพที่ 46)
- 6 ข ส่วนท้ายของปล้องหางแต่ละปล้องมีลักษณะคล้ายตะขอ (ภาพที่ 15).....
.....*Phoxocampus belcheri* (ภาพที่ 54)
- 7 ก สันบนฝาปิดเหงือกมีหลายเส้น (ภาพที่ 18).....8
- 7 ข สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17).....10
- 8 ก ก้านครีบบางมี 9 ก้าน, อวัยวะที่ไ้ใช้อุ้มไ้ มีเพียงแผงขอบอุ้งหน้าท้อง.....
.....*Microphis (Oostethus) brachyurus* (ภาพที่ 53)
- 8 ข ก้านครีบบางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ไ้ใช้อุ้มไ้ มีเพียงแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง.....9
- 9 ก ปล้องลำตัวมี 17-19 ปล้อง, จำนวนปล้องหางมีน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนปล้องลำตัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.0-2.4 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.9-7.1 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, ส่วนท้ายของปล้องลำตัวแต่ละปล้องมีหนามมุมละ 1 หยัก (ภาพที่ 19), ในเพศผู้ มีตุ่มบริเวณด้านล่างของจงอยปาก 1 อัน (ภาพที่ 21).....*Doryrhamphus (Doryrhamphus) excisus* (ภาพที่ 44)

- 9 ข ปล้องลำตัวมี 16 ปล้อง, จำนวนปล้องหางมีมากกว่าจำนวนปล้องลำตัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-1.8 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 7.1-8.9 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, ส่วนท้ายของปล้องลำตัวแต่ละปล้องมีหนามมุมละ 2 หยัก (ภาพที่ 20), ในเพศผู้ ไม่มีตุ่มอยู่ด้านล่างของจงอยปาก
.....*Doryrhamphus (Doryrhamphus) janssi* (ภาพที่ 45)
- 10 ก ส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก ไม่เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 22).....11
- 10 ข ส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 23).....22
- 11 ก ก้านครีบหางมี 9 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนลำตัว.....12
- 11 ข ก้านครีบหางมี 10 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง.....15
- 12 ก ปล้องลำตัวมี 23-25 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 42-54 ก้าน, ก้านครีบอกมี 22-26 ก้าน, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.5-1.7 เท่าของความยาวของจงอยปาก, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง.....*Doryichthys boaja* (ภาพที่ 40)
- 12 ข ปล้องลำตัวมี 15-19 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 26-39 ก้าน, ก้านครีบอกมี 15-22 ก้าน, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.4 เท่าของความยาวของจงอยปาก, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง.....13
- 13 ก ปล้องลำตัวมี 15-17 ปล้อง, ปล้องหางมี 31-37 ปล้อง, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 6.25-9.0 ปล้อง, มีจุดสีดำเรียงตามสันข้างของปล้องลำตัว.....
.....*Doryichthys martensii* (ภาพที่ 43)
- 13 ข ปล้องลำตัวมี 16-19 ปล้อง, ปล้องหางมี 19-31 ปล้อง, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 4.5-6.0 ปล้อง, มีจุดสีดำเรียงตามแนวสันบนของปล้องลำตัวหรือมีแถบสีน้ำตาลเข้มคาดตามแนวยาวเหนือสันข้างของปล้องลำตัว.....14
- 14 ก ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.1 เท่าของความยาวของส่วนจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 6.0-11.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, มีจุดสีดำเรียงตามแนวสันบนของปล้องลำตัว.....*Doryichthys deokhatoides* (ภาพที่ 42)
- 14 ข ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.0-2.2 เท่าของความยาวของส่วนจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 4.0-8.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, มีแถบสีขาวคาดตามแนวจากกลางจงอยปากผ่านตาไปตามแนวสันบนของปล้องลำตัว.....
.....*Doryichthys contiguus* (ภาพที่ 41)
- 15 ก ก้านครีบกันมี 2-3 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่ มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง....
.....16
- 15 ข ก้านครีบกันมี 4 ก้าน, อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่ มีเพียงแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง.....20

- 16 ก มีแผงหนามบนเยื่อหุ้มเหงือก (ภาพที่ 24).....*Bhanotia fasciolata* (ภาพที่ 34)
- 16 ข ไม่มีแผงหนามบนเยื่อหุ้มเหงือก.....17
- 17 ก สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง, subgenus *Parasyngnathus*.....
.....*Hippichthys (Parasyngnathus) penicillus* (ภาพที่ 51)
- 17 ข สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง โดยจะโค้งหรือเบนเข้าหาสันล่างของปล้องลำตัว, subgenus *Hippichthys*.....18
- 18 ก ปล้องลำตัวมี 12-14 ปล้อง (ส่วนใหญ่มี 13 ปล้อง), ปล้องหางมี 33-35 ปล้อง จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1).....
.....*Hippichthys (Hippichthys) cyanospilus* (ภาพที่ 48)
- 18 ข มีปล้องลำตัว 14-16 ปล้อง (ส่วนใหญ่มี 15 ปล้อง), ปล้องหางมี 36-42 ปล้อง, จุดเริ่มต้นของครีบหลังอยู่บนส่วนหาง (ภาพที่ 14.2).....19
- 19 ก จุดเริ่มต้นของครีบหลังมักจะเริ่มก่อนปล้องหางปล้องที่ 2, ไม่มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้อง, ความยาวมาตรฐานโดยเฉลี่ยเป็น 10 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ก้านครีบอกมี 13-16 ก้าน (ส่วนใหญ่มี 15 ก้าน).....*Hippichthys (Hippichthys) heptagonus* (ภาพที่ 49)
- 19 ข จุดเริ่มต้นของครีบหลังมักจะเริ่มบนปล้องหางปล้องที่ 2 หรือหลังจากปล้องหางปล้องที่ 2, มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้อง (ภาพที่ 25), ความยาวมาตรฐานโดยเฉลี่ยเป็น 8 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ก้านครีบอกมี 15-18 ก้าน (ส่วนใหญ่มี 17 ก้าน).....
.....*Hippichthys (Hippichthys) spicifer* (ภาพที่ 50)
- 20 ก ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 15 ปล้อง, ความยาวมาตรฐานเป็น 8.4-12.0 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.8 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.7-5.4 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, ไม่มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว, ลำตัวมีช่วงปล้องสีน้ำตาล (กว้างประมาณ 3-4 ปล้อง) สลับกับช่วงปล้องสีขาว (กว้างประมาณ 1-2 ปล้อง) ซึ่งบนช่วงปล้องสีน้ำตาลมีจุดสีขาวกระจายอยู่.....
.....*Corythoichthys amplexus* (ภาพที่ 36)
- 20 ข ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 16-17 ปล้อง, ความยาวมาตรฐานเป็น 6.5-8.8 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.8-2.3 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 5.2-8.8 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว, ลำตัวมีแถบเส้นสีส้มวางเป็นแนวเส้นประจากด้านบนของส่วนหัวไปตามแนวยาวของลำตัวหรือมีลายเป็นตาข่ายสีดำ.....21

- 21 ก ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 16 ปล้อง, ปล้องหางมี 32-39 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.8-2.0 เท่าของความยาวของจงอยปาก, มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว (ภาพที่ 27), ลำตัวมีแถบเส้นสีส้มวางเป็นแนวเส้นประจากด้านบนของส่วนหัวไปตามแนวยาวของลำตัว.....*Corythoichthys schultzi* (ภาพที่ 38)
- 21 ข ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 17 ปล้อง, ปล้องหางมี 34-37 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.3 เท่าของความยาวของจงอยปาก, มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว (ภาพที่ 26), ลำตัวมีลายเป็นตาข่ายสีดำ.....*Corythoichthys haematopterus* (ภาพที่ 37)
- 22 ก ก้านครีบหางมี 9 ก้าน.....23
- 22 ข ก้านครีบหางมี 10 ก้าน.....25
- 23 ก ปล้องหางมี 42-52 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.9-2.9 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.5-7.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.....24
- 23 ข ปล้องหางมี 54-62 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.0 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 6.6-9.5 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.....*Trachyrhamphus bicoarctatus* (ภาพที่ 56)
- 24 ก ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.2-2.9 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.5-4.8 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.....*Trachyrhamphus serratus* (ภาพที่ 58)
- 24 ข ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.9-2.0 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 4.6-7.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.....*Trachyrhamphus longirostris* (ภาพที่ 57)
- 25 ก สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 12).....*Cosmocampus investigatoris* (ภาพที่ 39)
- 25 ข สันล่างของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 13).....*Halicampus grayi* (ภาพที่ 47)
- 26 ก มุมของปล้องแต่ละปล้องจะยื่นยาวเป็นปุ่มแหลม (ภาพที่ 5.1).....*Hippocampus spinosissimus* (ภาพที่ 62)
- 26 ข มุมของปล้องแต่ละปล้องจะมีลักษณะเป็นคุ่ม (ภาพที่ 5.2) หรือสันรูปสามเหลี่ยมปลายมน (ภาพที่ 5.3).....27
- 27 ก ก้านครีบอกมี 12-13 ก้าน, ก้านครีบท้องมี 15-16 ก้าน, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.9-3.7 เท่าของความยาวของจงอยปาก, มงกุฎดำ (ภาพที่ 6.4).....*Hippocampus mohnikei* (ภาพที่ 61)
- 27 ข ก้านครีบอกมี 15-19 ก้าน, ก้านครีบท้องมี 17-22 ก้าน, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.2-2.6 เท่าของความยาวของจงอยปาก, มงกุฎมีตั้งแต่ต่ำมากจนถึงสูง.....28

- 28 ก มงกุฎต่ำมาก (ภาพที่ 6.5) เกือบอยู่ในแนวเดียวกับส่วนโค้งของหัว, หนามเหนือตาและได้ฝาปิดเหงือกมีลักษณะคล้ายตะขอ ปลายหนามแหลมมากและชี้ไปทางด้านหลังของลำตัว, มักมีจุดสีดำอยู่บริเวณสันบนของปล้องลำตัวปล้องที่ 1, 4 และ 7.....
.....*Hippocampus trimaculatus* (ภาพที่ 63)
- 28 ข มงกุฎสูง (ภาพที่ 6.1 หรือ 6.2), หนามได้ฝาปิดเหงือก ปลายหนามไม่แหลมมากและไม่ชี้ไปทางด้านหลังของลำตัว, ไม่มีจุดสีดำบริเวณสันบนของปล้องลำตัวปล้องที่ 1, 4 และ 7.....29
- 29 ก ปล้องหางมี 39-41 ปล้อง, มุมของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะเป็นสันรูปสามเหลี่ยม ปลายมน (ภาพที่ 5.3), ลำตัวค่อนข้างเพรียว, บนผิวหนังมักมีจุดสีขาวเรียงชิดต่อกันเป็นเส้นตามแนวยาวของลำตัว.....*Hippocampus kelloggi* (ภาพที่ 59)
- 29 ข ปล้องหางมี 34-38 ปล้อง, มุมของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะเป็นตุ่ม (ภาพที่ 5.2), ลำตัวค่อนข้างหนา, บนผิวหนังอาจมีจุดสีขาวหรือสีดำกระจายอยู่ทั่วลำตัว.....
.....*Hippocampus kuda* (ภาพที่ 60)

การไขว้ที่ 2

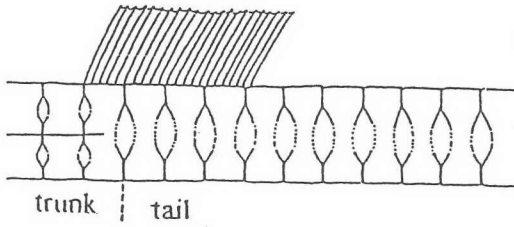
- 4 ก ก้านครีบกันมี 2 ก้าน..... *Ichthyocampus carce* (ภาพที่ 52)
- 4 ข ก้านครีบกันมี 3-4 ก้าน.....5
- 5 ก สันบนฝาปิดเหงือกมีหลายเส้น (ภาพที่ 18), อวัยวะที่ใช้อุ้มไข้อยู่บนส่วนลำตัว.....
.....*Choeroichthys brachysoma* (ภาพที่ 35)
- 5 ข สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17), อวัยวะที่ใช้อุ้มไข้อยู่บนส่วนหาง.....6
- 6 ก ส่วนท้ายของปล้องหางแต่ละปล้องมีลักษณะเรียบ.....*Festucalex erythraeus* (ภาพที่ 46)
- 6 ข ส่วนท้ายของปล้องหางแต่ละปล้องมีลักษณะคล้ายตะขอ (ภาพที่ 15).....
.....*Phoxocampus belcheri* (ภาพที่ 54)
- 7 ก ก้านครีบหางมี 9 ก้าน.....8
- 7 ข ก้านครีบหางมี 10 ก้าน.....15
- 8 ก สันบนฝาปิดเหงือกมีหลายเส้น (ภาพที่ 18).....
.....*Microphis (Oostethus) brachyurus* (ภาพที่ 53)
- 8 ข สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17).....9
- 9 ก ส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก ไม่เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 22), สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 12), อวัยวะที่ใช้อุ้มไข้อยู่บนส่วนลำตัว, มีเพียงแผงขอบอุ้งหน้าท้อง.....10

- 9 ข ส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 23), สันล่างของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 13), อวัยวะที่ใช้อุ้มไข่อยู่บนส่วนหาง, มีทั้งแผงขอบอุ้งหน้าท้องและแผ่นโอบอุ้งหน้าท้อง.....13
- 10 ก ปล้องลำตัวมี 23-25 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 42-54 ก้าน, ก้านครีบอกมี 22-26 ก้าน, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.5-1.7 เท่าของความยาวของจงอยปาก, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง.....*Doryichthys boaja* (ภาพที่ 40)
- 10 ข ปล้องลำตัวมี 15-19 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 26-39 ก้าน, ก้านครีบอกมี 15-22 ก้าน, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.4 เท่าของความยาวของจงอยปาก, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง.....11
- 11 ก ปล้องลำตัวมี 15-17 ปล้อง, ปล้องหางมี 31-37 ปล้อง, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 6.25-9.0 ปล้อง, มีจุดสีดำเรียงตามสันข้างของปล้องลำตัว.....
.....*Doryichthys martensii* (ภาพที่ 43)
- 11 ข ปล้องลำตัวมี 16-19 ปล้อง, ปล้องหางมี 19-31 ปล้อง, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 4.5-6.0 ปล้อง, มีจุดสีดำเรียงตามแนวสันบนของปล้องลำตัวหรือมีแถบสีน้ำตาลเข้มคาดตามแนวยาวเหนือสันข้างของปล้องลำตัว..... 12
- 12 ก ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.1 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 6.0-11.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, มีจุดสีดำเรียงตามแนวสันบนของปล้องลำตัว.....*Doryichthys deokhatooides* (ภาพที่ 42)
- 12 ข ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.0-2.2 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 4.0-8.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, มีแถบสีน้ำตาลเข้มคาดตามแนวยาวเหนือสันข้างของปล้องลำตัว.....*Doryichthys contiguus* (ภาพที่ 41)
- 13 ก ปล้องหางมี 42-52 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.9-2.9 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.5-7.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.14
- 13 ข ปล้องหางมี 54-62 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.0 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 6.6-9.5 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.....
.....*Trachyrhamphus bicoarctatus* (ภาพที่ 56)
- 14 ก ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.2-2.9 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.5-4.8 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.....*Trachyrhamphus serratus* (ภาพที่ 58)
- 14 ข ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.9-2.0 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 4.6-7.0 เท่าของความกว้างของจงอยปาก.....*Trachyrhamphus longirostris* (ภาพที่ 57)
- 15 ก สันบนฝาปิดเหงือกมีหลายเส้น (ภาพที่ 18).....16
- 15 ข สันบนฝาปิดเหงือกมีเพียงเส้นเดียว (ภาพที่ 17).....17

- 16 ก ปล้องลำตัวมี 17-19 ปล้อง, จำนวนปล้องหางมีน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนปล้องลำตัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.0-2.4 เท่าของความยาวของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 3.9-7.1 เท่าของความกว้างของจอยปาก, ส่วนท้ายของปล้องลำตัวแต่ละปล้องมีหนามมุมละ 1 หยัก (ภาพที่ 19), ในเพศผู้ มีตุ่มอยู่ด้านล่างของจอยปาก 1 อัน (ภาพที่ 21).....*Doryrhamphus (Doryrhamphus) excisus* (ภาพที่ 44)
- 16 ข ปล้องลำตัวมี 16 ปล้อง, จำนวนปล้องหางมีมากกว่าจำนวนปล้องลำตัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-1.8 เท่าของความยาวของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 7.1-8.9 เท่าของความกว้างของจอยปาก, ส่วนท้ายของปล้องลำตัวแต่ละปล้องมีหนามมุมละ 2 หยัก (ภาพที่ 20), ในเพศผู้ ไม่มีตุ่มอยู่ด้านล่างของจอยปาก*Doryrhamphus (Doryrhamphus) janssi* (ภาพที่ 45)
- 17 ก ก้านครีบก้นมี 2-3 ก้าน.....18
- 17 ข ก้านครีบก้นมี 4 ก้าน.....23
- 18 ก มีแผงหนามบนเยื่อหุ้มเหงือก (ภาพที่ 24).....*Bhanotia fasciolata* (ภาพที่ 34)
- 18 ข ไม่มีแผงหนามบนเยื่อหุ้มเหงือก.....19
- 19 ก ส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 23).....
.....*Cosmocampus investigatoris* (ภาพที่ 39)
- 19 ข ส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก ไม่เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก (ภาพที่ 22).....20
- 20 ก สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง, subgenus *Parasyngnathus*.....
.....*Hippichthys (Parasyngnathus) penicillus* (ภาพที่ 51)
- 20 ข สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง โดยจะโค้งหรือเบนเข้าหาสันล่างของปล้องลำตัว, subgenus *Hippichthys*.....21
- 21 ก ปล้องลำตัวมี 12-14 ปล้อง (ส่วนใหญ่มี 13 ปล้อง), ปล้องหางมี 33-35 ปล้อง จุดเริ่มต้นของครีบลึงมักอยู่บนส่วนลำตัว (ภาพที่ 14.1).....
.....*Hippichthys (Hippichthys) cyanospilus* (ภาพที่ 48)
- 21 ข ปล้องลำตัวมี 14-16 ปล้อง (ส่วนใหญ่มี 15 ปล้อง), ปล้องหางมี 36-42 ปล้อง, จุดเริ่มต้นของครีบลึงมักอยู่บนส่วนหาง (ภาพที่ 14.2).....22
- 22 ก จุดเริ่มต้นของครีบลึงมักจะเริ่มก่อนปล้องหางปล้องที่ 2, ไม่มีร่องขวางกลางวงคันระหว่างปล้อง, ความยาวมาตรฐานโดยเฉลี่ยเป็น 10 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ก้านครีบอกมี 13-16 ก้าน (ส่วนใหญ่มี 15 ก้าน).....*Hippichthys (Hippichthys) heptagonus* (ภาพที่ 49)

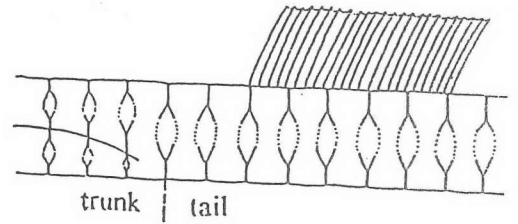
- 22 ข จุดเริ่มต้นของครีบหลังมักจะเริ่มบนปล้องหางปล้องที่ 2 หรือหลังจากปล้องหางปล้องที่ 2, มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้อง (ภาพที่ 25), ความยาวมาตรฐานโดยเฉลี่ยเป็น 8 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ก้านครีบอกมี 15-18 ก้าน (ส่วนใหญ่มี 17 ก้าน).....
.....*Hippichthys (Hippichthys) spicifer* (ภาพที่ 50)
- 23 ก สันล่างของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 13).....
.....*Halicampus grayi* (ภาพที่ 47)
- 23 ข สันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อนឹងกับสันล่างของปล้องหาง (ภาพที่ 12).....24
- 24 ก ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 15 ปล้อง, ความยาวมาตรฐานเป็น 8.4-12.0 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.8 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.7-5.4 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, ไม่มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว, ลำตัวมีช่วงปล้องสีน้ำตาล (กว้างประมาณ 3-4 ปล้อง) สลับกับช่วงปล้องสีขาว (กว้างประมาณ 1-2 ปล้อง) ซึ่งบนช่วงปล้องสีน้ำตาลมีจุดสีขาวกระจายอยู่.....
.....*Corythoichthys amplexus* (ภาพที่ 36)
- 24 ข ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 16-17 ปล้อง, ความยาวมาตรฐานเป็น 6.5-8.8 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.8-2.3 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 5.2-8.8 เท่าของความกว้างของจงอยปาก, มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว, ลำตัวมีแถบเส้นสีส้มวางเป็นแนวเส้นประจากด้านบนของส่วนหัวไปตามแนวยาวของลำตัวหรือมีลายเป็นตาข่ายสีดำ.....25
- 25 ก ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 16 ปล้อง, ปล้องหางมี 32-39 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.8-2.0 เท่าของความยาวของจงอยปาก, มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว (ภาพที่ 27), ลำตัวมีแถบเส้นสีส้มวางเป็นแนวเส้นประจากด้านบนของส่วนหัวไปตามแนวยาวของลำตัว.....*Corythoichthys schultzi* (ภาพที่ 38)
- 25 ข ปล้องลำตัวส่วนใหญ่มี 17 ปล้อง, ปล้องหางมี 34-37 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.3 เท่าของความยาวของจงอยปาก, มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว (ภาพที่ 26), ลำตัวมีลายเป็นตาข่ายสีดำ.....*Corythoichthys haematopterus* (ภาพที่ 37)
- 26 ก มุมของปล้องแต่ละปล้องจะยื่นยาวเป็นปุ่มแหลม (ภาพที่ 5.1).....
.....*Hippocampus spinosissimus* (ภาพที่ 62)
- 26 ข มุมของปล้องแต่ละปล้องจะมีลักษณะเป็นตุ่ม (ภาพที่ 5.2) หรือสันรูปสามเหลี่ยมปลายมน (ภาพที่ 5.3).....27

- 27 ก ก้านครีบอกมี 12-13 ก้าน, ก้านครีบอกหลังมี 15-16 ก้าน, ความยาวของส่วนหัว เป็น 2.9-3.7 เท่าของความยาวของงอยปาก, มงกุฎต่ำ (ภาพที่ 6.4).....
.....*Hippocampus mohnikei* (ภาพที่ 61)
- 27 ข ก้านครีบอกมี 15-19 ก้าน, ก้านครีบอกหลังมี 17-22 ก้าน, ความยาวของส่วนหัว เป็น 2.2-2.6 เท่าของความยาวของงอยปาก, มงกุฎมีตั้งแต่ต่ำมากจนถึงสูง.....28
- 28 ก มงกุฎต่ำมาก (ภาพที่ 6.5) เกือบอยู่ในแนวเดียวกับส่วนโค้งของหัว, หนามเหนือตาและ ใต้ฝ่าปิดเหงือกมีลักษณะคล้ายตะขอ ปลายหนามแหลมมากและชี้ไปทางด้านหลังของ ลำตัว, มักมีจุดสีดำอยู่บริเวณสันบนของปล้องลำตัวปล้องที่ 1, 4 และ 7.....
.....*Hippocampus trimaculatus* (ภาพที่ 63)
- 28 ข มงกุฎสูง (ภาพที่ 6.1 หรือ 6.2), หนามใต้ฝ่าปิดเหงือก ปลายหนามไม่แหลมมาก และไม่ชี้ไปทางด้านหลังของลำตัว, ไม่มีจุดสีดำบริเวณสันบนของปล้องลำตัว ปล้องที่ 1, 4 และ 7.....29
- 29 ก ปล้องหางมี 39-41 ปล้อง, มุมของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะเป็นสันรูปสามเหลี่ยม ปลายมน (ภาพที่ 5.3), ลำตัวค่อนข้างเพรียว, บนผิวหนังมักมีจุดสีขาวเรียงชิดต่อกัน เป็นเส้นตามแนวยาวของลำตัว.....*Hippocampus kelloggi* (ภาพที่ 59)
- 29 ข ปล้องหางมี 34-38 ปล้อง, มุมของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะเป็นตุ่ม (ภาพที่ 5.2), ลำตัวค่อนข้างหนา, บนผิวหนังอาจมีจุดสีขาวหรือสีดำกระจายอยู่ทั่วลำตัว.....
.....*Hippocampus kuda* (ภาพที่ 60)

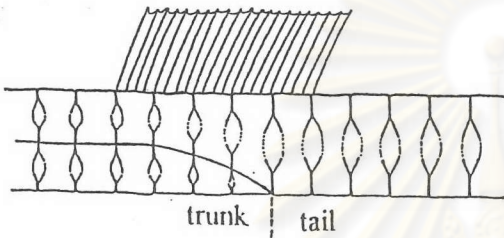
7.1 แสดงสันข้างแบบ a

พบในปลาจิมฟันกระเข้สกุล *Festucalex*
และ *Phoxocampus*

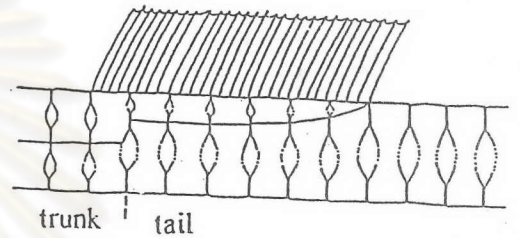
7.2 แสดงสันข้างแบบ b

พบในปลาจิมฟันกระเข้สกุล *Ichthyocampus*

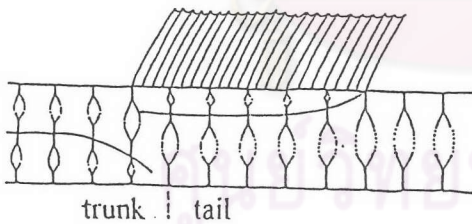
7.3 แสดงสันข้างแบบ c

พบในปลาจิมฟันกระเข้
สกุล *Choeroichthys*

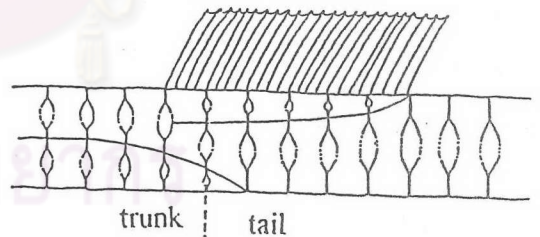
7.4 แสดงสันข้างแบบ d

พบในปลาจิมฟันกระเข้สกุล *Bhanotia*,
Corythoichthys, *Cosmocampus*,
Doryichthys บางชนิด (*D. boaja*) และ
Hippichthys บางชนิด (*H. penicillus*)

7.5 แสดงสันข้างแบบ e

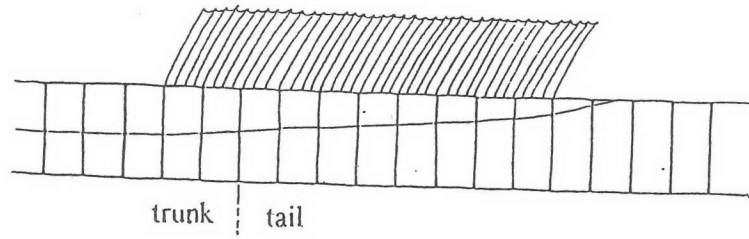
พบในปลาจิมฟันกระเข้สกุล
Doryichthys บางชนิด (*D. deokhatoides*,
D. martensii) และ *Hippichthys* บางชนิด
(*H. cyanospilus*, *H. heptagonus*, *H. spicifer*)

7.6 แสดงสันข้างแบบ f

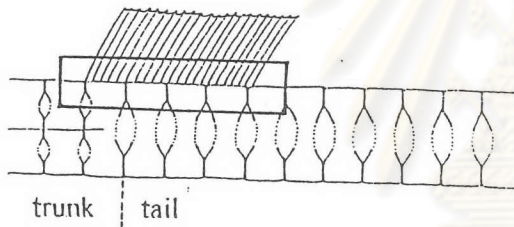
พบในปลาจิมฟันกระเข้สกุล *Doryichthys*
บางชนิด (*D. contiguus*), *Doryrhamphus*,
Halicampus, *Microphis* และ *Trachyrhamphus*

ภาพที่ 7 แสดงรูปแบบของสันข้าง (lateral ridge pattern) ในปลาจิมฟันกระเข้ที่พบในน่านน้ำไทย
ตามวิธีของ Dawson (1985)

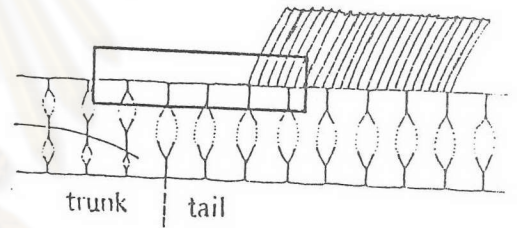

7.7 แสดงสันข้างแบบ g
พบในปลาจิ้มฟันจระเข้สกุล *Syngnathoides*

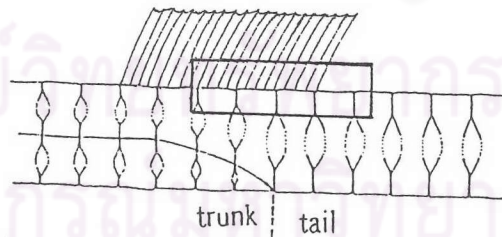
ภาพที่ 7 (ต่อ) แสดงรูปแบบของสันข้าง (lateral ridge pattern) ในปลาจิ้มฟันจระเข้
ที่พบในน่านน้ำไทย ตามวิธีของ Dawson (1985)

8.1 สันข้างแบบ a

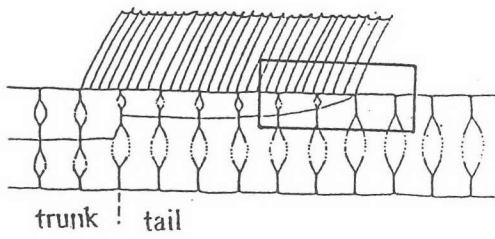

8.2 สันข้างแบบ b

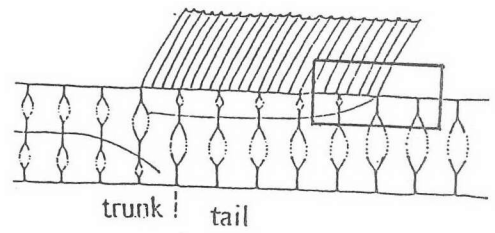

8.3 สันข้างแบบ c

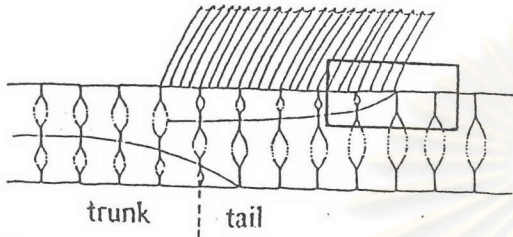
ภาพที่ 8 แสดงรูปแบบของสันข้างที่มีสันบนของปล้องลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันบนของปล้องหาง
ตามวิธีของ Dawson (1985)

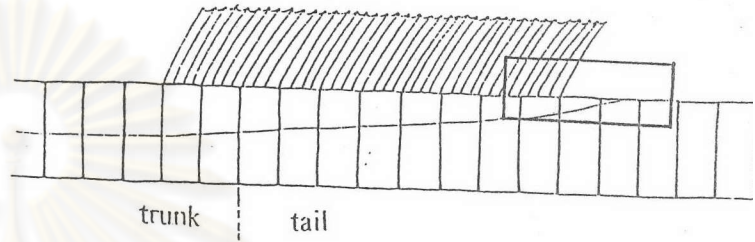
9.1 สันข้างแบบ d

9.2 สันข้างแบบ e

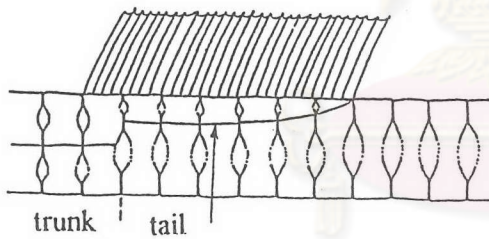

9.3 สันข้างแบบ f

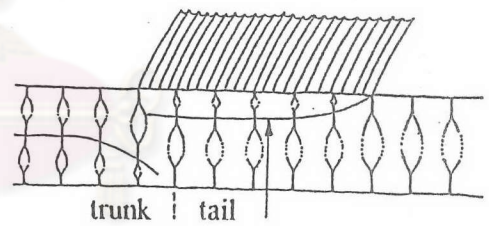

9.4 สันข้างแบบ g

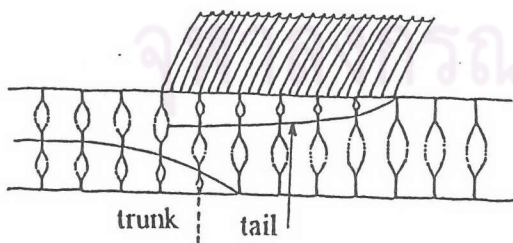
ภาพที่ 9 แสดงรูปแบบของสันข้างที่มีสันบนของปล้องลำตัวไม่เชื่อมต่อนឹងกับสันบนของปล้องหาง ตามวิธีของ Dawson (1985)

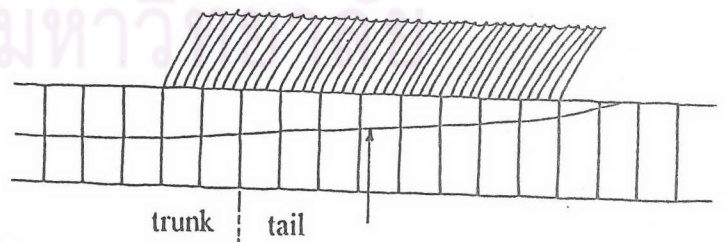
10.1 สันข้างแบบ d

10.2 สันข้างแบบ e

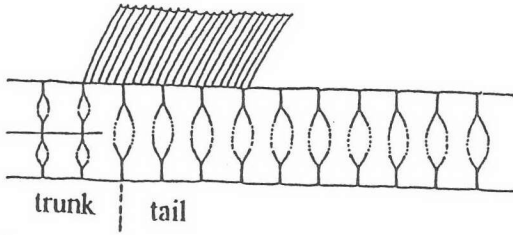

10.3 สันข้างแบบ f

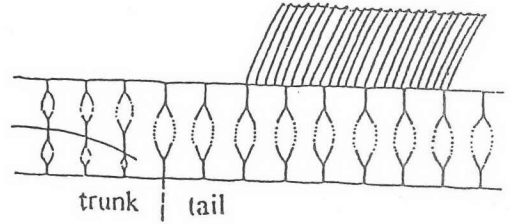

10.4 สันข้างแบบ g

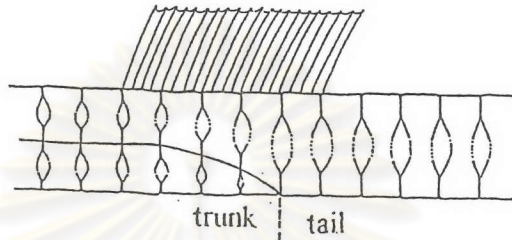
ภาพที่ 10 แสดงรูปแบบของสันข้างที่มีสันข้างของปล้องหาง

11.1 สันข้างแบบ a

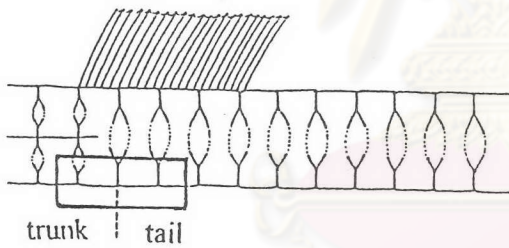

11.2 สันข้างแบบ b

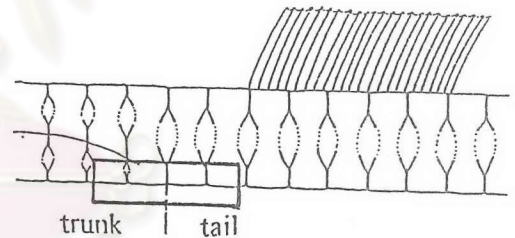

11.3 สันข้างแบบ c

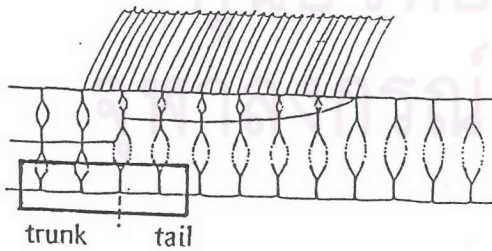
ภาพที่ 11 แสดงรูปแบบของสันข้างที่ไม่มีสันข้างของปล้องหาง

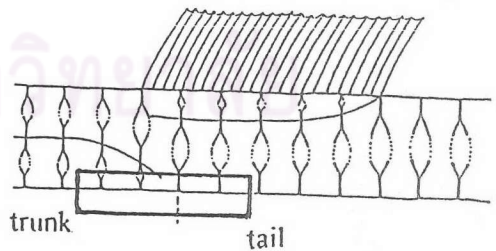
12.1 สันข้างแบบ a

12.2 สันข้างแบบ b

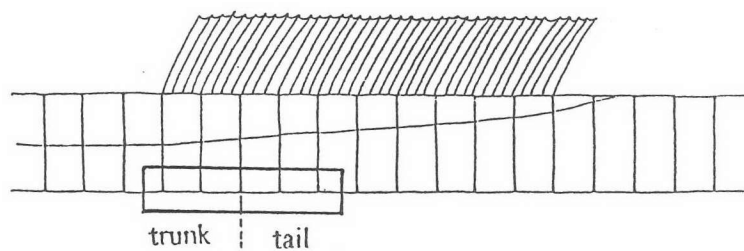

12.3 สันข้างแบบ d

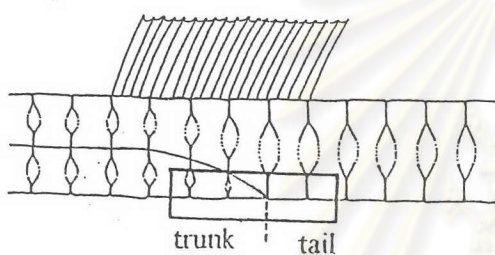
12.4 สันข้างแบบ e

ภาพที่ 12 แสดงรูปแบบของสันข้างที่มีสันล่างของปล้องลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับสันล่างของปล้องหาง ตามวิธีของ Dawson (1985)

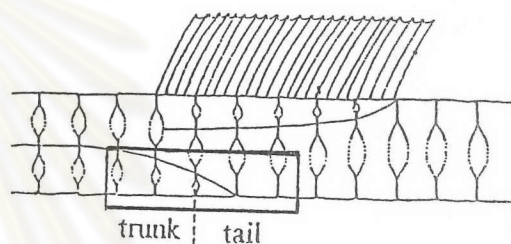

12.5 สันข้างแบบ g

ภาพที่ 12 (ต่อ) แสดงรูปแบบของสันข้างที่มีสันล่างของปลีองลำตัวเชื่อมต่อเนื่องกับ
สันล่างของปลีองหาง ตามวิธีของ Dawson (1985)

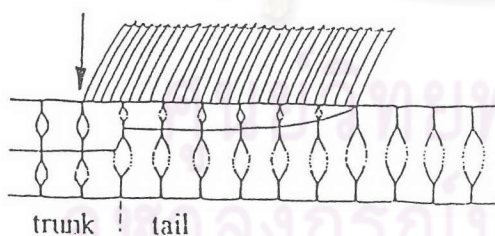
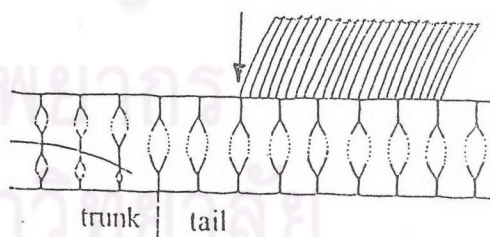

13.1 สันข้างแบบ c

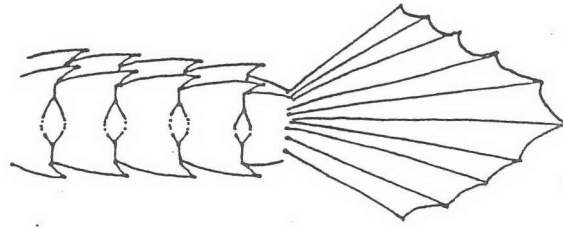

13.2 สันข้างแบบ f

ภาพที่ 13 แสดงรูปแบบของสันข้างที่มีสันล่างของปลีองลำตัวไม่เชื่อมต่อเนื่องกับ
สันล่างของปลีองหาง ตามวิธีของ Dawson (1985)

14.1 แสดงจุดเริ่มต้นของครีบทั้ง
ที่อยู่บนส่วนลำตัว14.2 แสดงจุดเริ่มต้นของครีบทั้ง
ที่อยู่บนส่วนหาง

ภาพที่ 14 แสดงจุดเริ่มต้นของครีบทั้งในปลาจิมฟันจระเข้ ตามวิธีของ Dawson (1985)

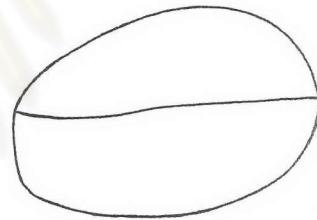
ภาพที่ 15 แสดงส่วนท้ายของปลีองหางที่มีลักษณะคล้ายตะขอ
ในปลาจิ้มฟันจระเข้สกุล *Phoxocampus* จาก Dawson (1985)

ภาพที่ 16 แสดงรูปแบบของฝาปิดเหงือกที่ไม่มีสันบนฝาปิดเหงือก
ในปลาจิ้มฟันจระเข้สกุล *Syngnathoides* ตามวิธีของ Dawson (1985)

17.1 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Bhanotia*

17.2 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Corythoichthys*

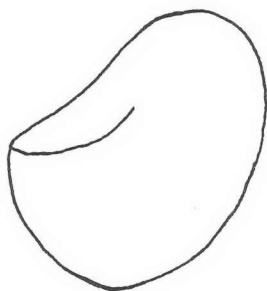

17.3 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Cosmocampus*

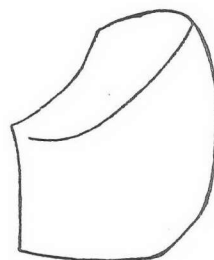

17.4 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Doryichthys*

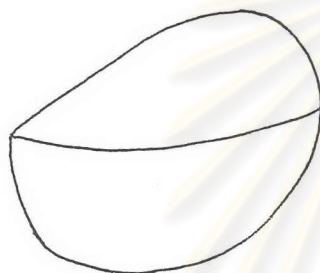
ภาพที่ 17 แสดงรูปแบบของฝาปิดเหงือกที่มีสันบนฝาปิดเหงือกเพียงเส้นเดียว
ตามวิธีของ Dawson (1985)

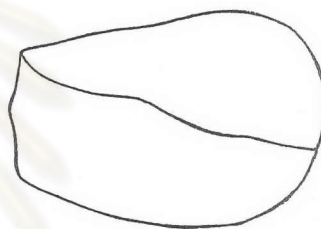
17.5 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Festucalex*

17.6 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Halicampus*

17.7 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Hippichthys*

17.8 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Ichthyocampus*

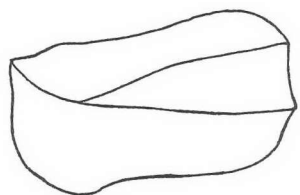

17.9 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Phoxocampus*

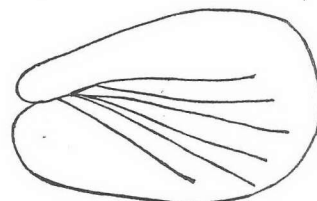

17.10 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Trachyrhamphus*

ภาพที่ 17 (ต่อ) แสดงรูปแบบของฝาปิดเหงือกที่มีสันบนฝาปิดเหงือกเพียงเส้นเดียว
ตามวิธีของ Dawson (1985)

18.1 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Choerichthys*

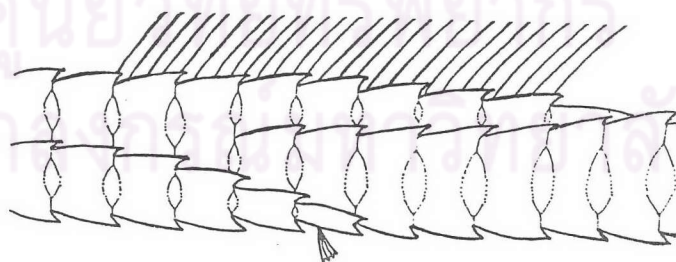

18.2 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Doryrhamphus*

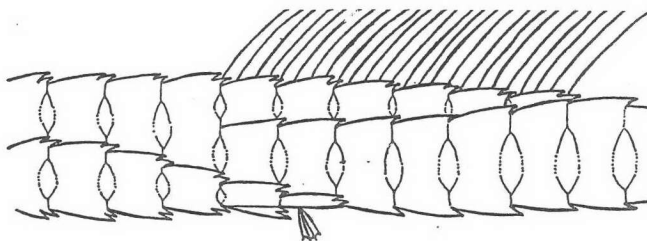

18.3 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Microphis*

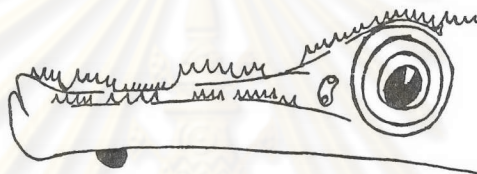
ภาพที่ 18 แสดงรูปแบบของฝาปิดเหงือกที่มีสันบนฝาปิดเหงือกหลายเส้น ตามวิธีของ Dawson (1985)

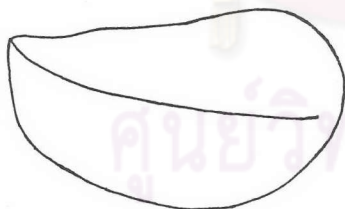
ภาพที่ 19 แสดงส่วนท้ายของปลีองดำตัวแต่ละปลีองที่มีหนามมุมละ 1 หยัก
ในปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Doryrhamphus (Doryrhamphus) excisus* จาก Dawson (1985)

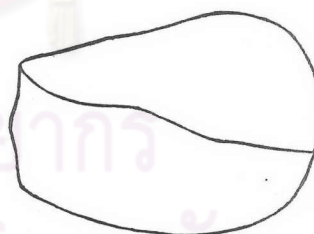
ภาพที่ 20 แสดงส่วนท้ายของปล้องลำตัวแต่ละปล้องที่มีหนามมุมละ 2 หยัก
ในปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Doryrhamphus (Doryrhamphus) janssi* จาก Dawson (1985)

ภาพที่ 21 แสดงตุ่มบริเวณด้านล่างของจงอยปาก ในปลาจิ้มฟันจระเข้
ชนิด *Doryrhamphus (Doryrhamphus) excisus* เพศผู้ จาก Dawson (1985)

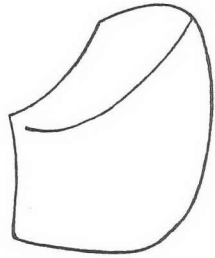

22.1 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Doryichthys*

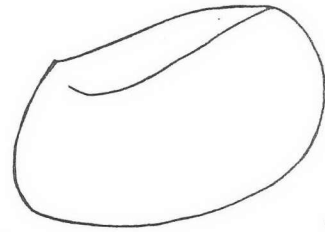

22.2 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Ichthyocampus*

ภาพที่ 22 แสดงตัวอย่างของฝาปิดเหงือกที่มีส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก
ไม่เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก จาก Dawson (1985)

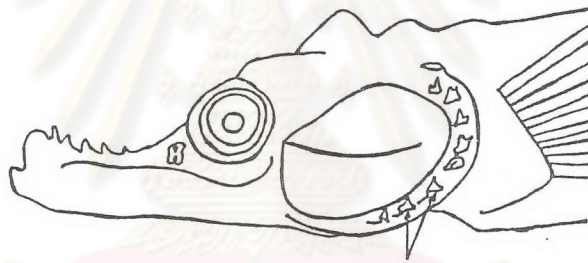

23.1 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Halicampus*

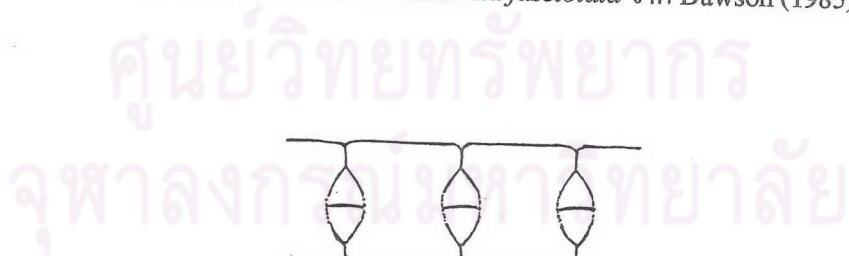

23.2 แสดงสันบนฝาปิดเหงือก
ของปลาจิ้มฟันจระเข้ในสกุล *Trachyrhamphus*

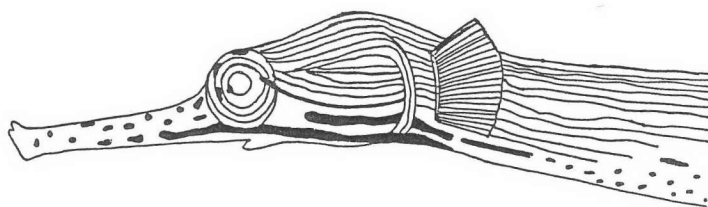
ภาพที่ 23 แสดงตัวอย่างของฝาปิดเหงือกที่มีส่วนปลายของสันบนฝาปิดเหงือก
เบนหรือชี้ขึ้นไปทางช่องเหงือก จาก Dawson (1985)

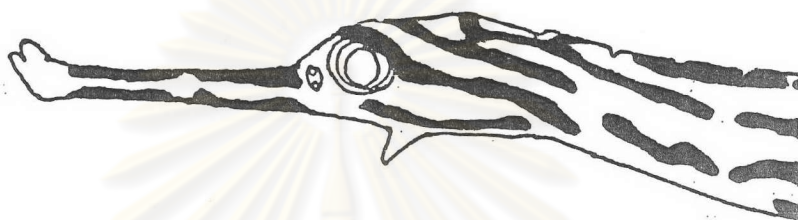
ภาพที่ 24 แสดงแผงหนาม (bony ridges) ที่อยู่บนเยื่อหุ้มเหงือก (gill membrane)
ในปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Bhanotia fasciolata* จาก Dawson (1985)

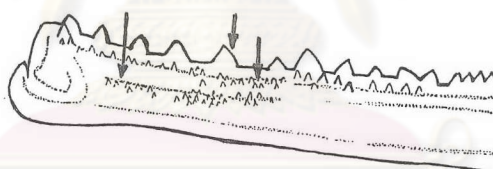
ภาพที่ 25 แสดงร่องขวาง (keel) กลางวงคั่นระหว่างปล้อง จาก Dawson (1985)

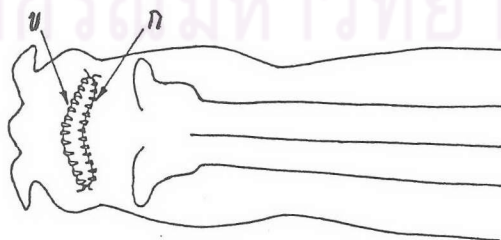
ภาพที่ 26 แสดงแถบเส้นบนส่วนหัวของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Corythoichthys haematopterus*

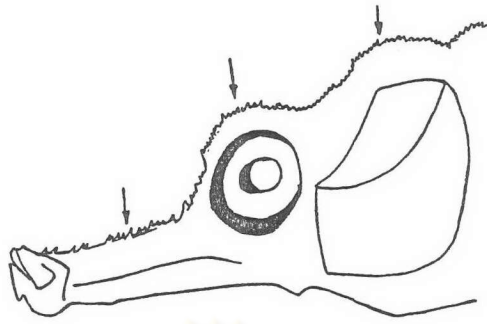
ภาพที่ 27 แสดงแถบเส้นบนส่วนหัวของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Corythoichthys schultzi*

ภาพที่ 28 แสดงหนามบริเวณสันข้างและสันบนของงอยปาก
ในปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Doryrhamphus (Doryrhamphus) janssi* จาก Dawson (1985)

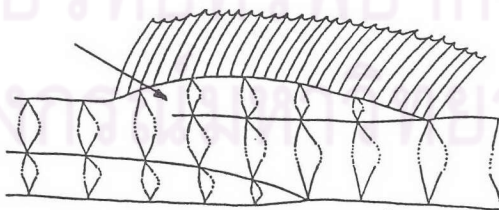
ภาพที่ 29 แสดง odontoid process ซึ่งอยู่บน premaxillae (ก) และ dentaries (ข)
ในปลาจิ้มฟันจระเข้สกุล *Choeroichthys* จาก Dawson และ Fritzsche (1975)

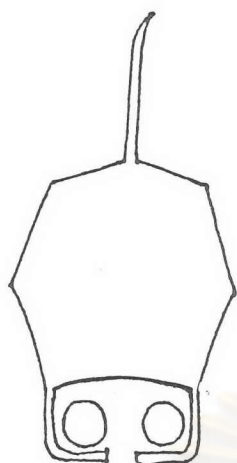
ภาพที่ 30 แสดงหนามบริเวณสันบนของจงอยปาก, ตา และหัว
ในปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Halicampus grayi* จาก Dawson (1985)

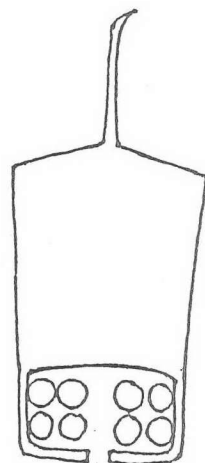
ภาพที่ 31 แสดงลักษณะของฐานครีบอกที่มียอดแหลมกางออกมาทางด้านข้าง
ในปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิด *Halicampus grayi* จาก Dawson (1985)

ภาพที่ 32 แสดงลักษณะของสันบนของปล้องลำตัวบริเวณใต้ครีบทิ้งที่ยกขึ้น
และโค้งไปทางด้านหลังของลำตัว จาก Dawson (1985)

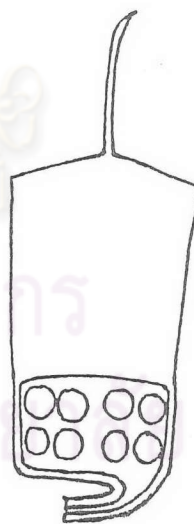
33.1 แสดงภาคตัดขวางของแผ่น โอบถุงหน้าท้อง
ที่มีรูปแบบการ โอบแบบกึ่งหุบ
(semi pouch-closure)
(ในกรณีที่อยู่มัดที่ใช้เข็มไข-
-อยู่ด้านล่างของส่วนลำตัว)

33.2 แสดงภาคตัดขวางของแผ่น โอบถุงหน้าท้อง
ที่มีรูปแบบการ โอบแบบกึ่งหุบ
(semi pouch-closure)
(ในกรณีที่อยู่มัดที่ใช้เข็มไข-
-อยู่ด้านล่างของส่วนหาง)

33.3 แสดงภาคตัดขวางของแผ่น โอบถุงหน้าท้อง
ที่มีรูปแบบการ โอบแบบหุบ
(inverted pouch-closure)

33.4 แสดงภาคตัดขวางของแผ่น โอบถุงหน้าท้อง
ที่มีรูปแบบการ โอบแบบม้วน
(everted pouch-closure)

ภาพที่ 33 แสดงภาคตัดขวางของแผ่น โอบถุงหน้าท้อง (pouch fold) ที่มีรูปแบบการ โอบ (pouch-closure) แบบต่างๆ
ในปลาจิมฟันจระเข้ ตามวิธีของ Herald (1959)

1. *Bhanotia fasciolata* (Dumeril, 1870)

จิมฟินจระเข้, Barbed pipefish

(ภาพที่ 34)

ชื่อพ้อง

Syngnathus fasciolatus Dumeril, 1870, Histoire naturelle des poissons 2: 561*Syngnathus uncinatus* Weber, 1913, Siboga Exped. 57: 110, fig. 36*Syngnathus corrugatus* Weber, 1913, Siboga Exped. 57: 112, fig. 38*Corythoichthys corrugatus* Weber and de Beaufort, 1922, Fishes of the Indo-Australian Archipelago 4: 73, fig. 32*Bhanotia corrugatus* Hora, 1925, Rec. Indian Mus. 27: 464, pl. 11, fig. 2, text figs. 5-6*Bhanotia sewelli* Hora, 1925, Rec. Indian Mus. 27: 465, text fig. 7, pl. 11, fig. 5

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 3 ตัว ขนาด 67.8-73.6 mm. SL

PMBC: 6314 (1 ตัว), 67.8 mm. SL, แหลมพันวา, อ. เมือง, จ.ภูเก็ต, ธ.ค. 2516

14112 (1 ตัว), 71.2 mm. SL, แหลมพันวา, อ. เมือง, จ.ภูเก็ต, 12 ส.ค. 2538

14207 (1 ตัว), 73.6 mm. SL, เกาะหลีเป๊ะ, อ. เมือง, จ.สตูล, 12 ก.พ. 2541

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 15 ปล้อง, ปล้องหางมี 42 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 29-31 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 6.5-7.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 1.0-0.5 ปล้องและปล้องหาง 6 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 15-16 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 9.9-10.4 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.6-3.1 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 2.4-3.1 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

มีหนามบริเวณสันบนของจงอยปาก, บนจงอยปากและส่วนหัวมีแถบสีขาวคาดอยู่ในแนวเฉียง 4-6 แถบ โดยแถบสีขาวซึ่งคาดอยู่ด้านล่างของส่วนหัวระหว่างตากับฝาปิดเหงือกมีจุดสีดำเรียงกันในแนวกลาง, มีแผงหนามบนเยื่อหุ้มเหงือก (ภาพที่ 24) ซึ่งสามารถมองเห็นได้ภายใต้กล้องจุลทรรศน์กำลังขยายต่ำ, ก้านครีบอกมีจุดสีน้ำตาลเข้มกระจายอยู่ทั่วไป, ลำตัวมีสีน้ำตาล, ส่วนหัวและซีกบนของส่วนลำตัวมีสีเข้มกว่าซีกล่างของส่วนลำตัวและส่วนหาง

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลที่มีแนวปะการังและพื้นทะเลเป็นทราย (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือ 9.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 6.4 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะนิวเฮบริดส์ ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงทะเลอันดามัน (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทยพบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งทะเลอันดามัน (ภาพที่ 64)

2. *Choeroichthys brachysoma* (Bleeker, 1855)

จิ้มฟันจระเข้, Short-bodied pipefish

(ภาพที่ 35)

ชื่อพ้อง

Syngnathus brachysoma Bleeker, 1855, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 8: 327

Choeroichthys valencienni Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 55, pl. 3, fig. 6

Choeroichthys brachysoma Bleeker, 1860, Acta Soc. Sc. Indo-Neerl. 8: 72

Doryichthys valenciennii Guenther, 1870, Catalogue of the fishes in the British Museum (Natural History) 8:187

Doryichthys serialis Guenther, 1884, Report on the zoological collections made in the Indo-Pacific Ocean during the voyage of H.M.S. "Alert" 1881-82: 30, pl. 3

Choeroichthys valenciennii Duncker, 1909, Die fauna Suedwest-Australiens 2: 235

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 2 ตัว ขนาด 40.9-43.2 mm. SL

CUMZ: uncat. (1 ตัว), 40.9 mm. SL, เกาะสีชัง, อ. เกาะสีชัง, จ. ชลบุรี, 4 ธ.ค. 2527,
ทศพร วงศ์รัตน์

PMBC: 14208 (1 ตัว), 43.2 mm. SL, เกาะหลีเป๊ะ, อ. เมือง, จ. สตูล, 12 ก.พ. 2541

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 14-17, ปล้อง ปล้องหางมี 19-20 ปล้อง, ก้านครีบท้องมี 21 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบท้องมี 4-5 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 4.0 ปล้อง และปล้องหาง 0-1 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 20-21 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 4.9-5.0 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.4 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 4.3-4.9 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

มีแถบสีน้ำตาลเข้มคาดจากแนวกลางของจงอยปากผ่านตาไปสิ้นสุดบนส่วนหัว, บริเวณโคนของก้านครีบท้องมีจุดสีน้ำตาลเข้มกระจายอยู่, ลำตัวมีสีน้ำตาล, บริเวณใต้สันบนของปล้องลำตัว มีแถบสีเข้มคาดไปตามแนวยาวของลำตัว, มีจุดสีน้ำตาลเข้มเรียงขนานกันเป็น 2 แถวอยู่ด้านบนและด้านล่างของสันข้างของปล้องลำตัว ซึ่งแถวของจุดดังกล่าวอาจเรียงสมบูรณ์ทั้ง 2 แถว

หรือไม่ก็ได้, ในเพศผู้ บริเวณปลายด้านล่างของแผงขอบหน้าท้อง มักมีจุดสีน้ำตาลกระจายอยู่ หรือมีแถบสีดำคาดอยู่ตามแนวยาวของลำตัว

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลที่มีหญ้าทะเลและแนวปะการัง (Froese และ Pauly, eds., 2004) **ชีววิทยาเบื้องต้น**

ลำตัวยาวสุดที่พบคือ 6.3 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 3.5-4.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะโซโซเซตี ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟินจระเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 65)

3. *Corythoichthys amplexus* Dawson and Randall, 1975

จิมฟินจระเข้, Brown-banded pipefish

(ภาพที่ 36)

ชื่อพ้อง

Corythoichthys amplexus Dawson and Randall, 1975, Proc. biol. Soc. Wash. 88(25): 271, figs. 6-7

ตัวอย่างที่ใช้อ้างอิง

CAS: 14318, เกาะสมุย, อ. เกาะสมุย, จ. สุราษฎร์ธานี, Fehlman et al.

ROM: 69694, เกาะดอกไม้, จ. ภูเก็ต, 2536, Winterbottom, Mooi, Holleman และ Ukkrit

Satapoomin

ลักษณะที่สำคัญ

ปลีองลำตัวมี 14-16 ปลีอง, ปลีองหางมี 35-39 ปลีอง, ก้านครีบท้องมี 23-30 ก้าน, ปลีองที่อยู่ใต้ครีบท้องมี 4.5-6.25 ปลีอง, ก้านครีบอกมี 12-15 ก้าน ส่วนใหญ่มี 14 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 8.4-12.0 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.8 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 3.7-5.4 เท่าของความกว้างของจอยปาก (Dawson, 1985)

มีจุดสีน้ำตาลแต้มอยู่บนจอยปากและซีกล่างของส่วนหัวซึ่งมีสีขาว, ไม่มีแถบเส้นคาดตามแนวยาวของส่วนหัว, ซีกบนของส่วนหัวมีสีน้ำตาลและมีจุดสีขาวกระจายอยู่ทั่วไป, ลำตัวมีช่วงปลีองสีน้ำตาล (กว้างประมาณ 3-4 ปลีอง) สลับกับช่วงปลีองสีขาว (กว้างประมาณ 1-2 ปลีอง) ซึ่งบนช่วงปลีองสีน้ำตาลมีจุดสีขาวกระจายอยู่, ตามแนวสันบน, สันข้าง, สันล่างของส่วนลำตัวและส่วนหางมีสีส้ม

แหล่งที่พบ

พบตามแนวปะการัง (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 9.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 5.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะริวกิว, หมู่เกาะซามัว ในมหาสมุทรแปซิฟิก ไปจนถึงอ่าวโอมาน ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟินจระเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 66)

4. *Corythoichthys haematopterus* (Bleeker, 1851)

จิมฟินจระเข้, Messmate pipefish, Yellow-streaked pipefish

(ภาพที่ 37)

ชื่อพ้อง

Syngnathus haematopterus Bleeker, 1851, Natuurk. Tijdschr. Ned.- Indie 2: 258

Ichthyocampus papuensis Sauvage, 1880, Bull. Soc. philomath. Paris, serie 4: 228

Corythoichthys isigakius Jordan and Snyder, 1901, Proc. U. S. natn. Mus. 24 (1241): 7, pl. 5

Corythoichthys elerae Evermann and Seale, 1907, Bull. U. S. Bur. Fish. 26: 57

Syngnathus crenulatus Weber, 1913, Siboga Exped., 57: 109, fig. 35

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 12 ตัว ขนาด 84.5-139.4 mm. SL

BIMSF: 305 (6 ตัว), 84.5-126.4 mm. SL, อ.เมือง, จ. ชลบุรี

PMBC: 6253 (1 ตัว), 116.1 mm. SL, หาดราไว, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 19 ม.ค. 2515

6254 (1 ตัว), 112.4 mm. SL, หาดราไว, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 19 ม.ค. 2515

10562 (1 ตัว), 139.4 mm. SL, แหลมพันวา, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 24 พ.ย. 2534

11693 (1 ตัว), 116.0 mm. SL, เกาะ โหลน, อ. ถลาง, จ. ภูเก็ต, 26 พ.ย. 2536

14113 (1 ตัว), 133.6 mm. SL, แหลมพันวา, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 11 ธ.ค. 2540

14209 (1 ตัว), 80.8 mm. SL, เกาะหลีเป๊ะ, อ. เมือง, จ. สตูล, 12 ก.พ. 2541

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 17 ปล้อง, ปล้องหางมี 34-37 ปล้อง, ก้านครีบลำตัวมี 28-30 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบลำตัวมี 5.5-6.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 1-0 ปล้องและปล้องหาง 5.5-6.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 15-16 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 6.7-8.8 เท่าของความยาวของส่วนหัว,

ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.3 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 5.2-7.1 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

มีจุดสีดำกระจายอยู่ทั่วจงอยปาก, มีแถบเส้นสีดำคาดตามแนวยาวของส่วนหัว (ภาพที่ 26), ในตัวอย่างที่มีสภาพสด ส่วนล่างของจงอยปาก, สันบนของปล้องลำตัวและปล้องหาง รวมทั้งก้านครีบหางมีสีส้ม, ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อน มีลายเป็นตาข่ายสีดำและมีช่วงปล้องสีเข้มสลับกับช่วงปล้องสีจาง, ด้านท้องของปล้องลำตัวปล้องแรกๆ มีวงสีดำแต้มอยู่

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแนวปะการังและชายฝั่งที่มีพื้นทะเลเป็นหินกรวดหรือทราย (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 19.8 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่วัยยาวลำตัวประมาณ 9.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะนิวเฮบริดส์ ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงชายฝั่งด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจรเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 67)

5. *Corythoichthys schultzi* Herald, 1953

จิมฟันจรเข้, Schultz's pipefish, Guilded pipefish

(ภาพที่ 38)

ชื่อพ้อง

Corythoichthys schultzi Herald, 1953, Bull. U. S. natn. Mus. 202(1): 271, fig. 42

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 3 ตัว ขนาด 57.6-72.9 mm. SL

PMBC: 11568 (3 ตัว), 57.6-72.9 mm. SL, เกาะราวี, อ. เมือง, จ.สตูล, 13 ธ.ค. 2537

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 16 ปล้อง, ปล้องหางมี 37 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 27-28 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 5.5-6.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 4-0 ปล้องและปล้องหาง 2-5.5 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 15-16 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 6.5-6.9 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.8-2.0 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 7.3-8.8 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

มีแถบเส้นสีน้ำตาลคาดตามแนวยาวจากปลายจงอยปากผ่านตาไปยังส่วนหัว (ภาพที่ 27), มีแถบเส้นสีส้มวางเป็นแนวเส้นประจากด้านบนของส่วนหัวไปตามแนวยาวของลำตัว, ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อนจนถึงเทา และมีช่วงปล้องสีเข้มสลับกับช่วงปล้องสีจาง, ด้านท้องของปล้องลำตัวปล้องแรกๆ มีวงสีดำแต้มอยู่

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแนวปะการังหรือดอกไม้ทะเล (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 16.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะริวกิว ประเทศญี่ปุ่น, หมู่เกาะตองกา ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งทะเลอันดามัน (ภาพที่ 68)

6. *Cosmocampus investigatoris* (Hora, 1925)

จิ้มฟันจระเข้, Pipefish

(ภาพที่ 39)

ชื่อพ้อง

Syngnathus investigatoris Hora, 1925, Rec. Indian Mus. 27: 461, pl. 11, fig. 4

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาและอ้างอิง จำนวน 2 ตัว ขนาด 81.24-88.18 mm. SL

CAS: 14317, เกาะสมุย, อ. เกาะสมุย, จ. สุราษฎร์ธานี, 2514

NICA: 844 (1 ตัว), 108.2 mm. SL, อ. สิงหนคร, จ. สงขลา, 6 ธ.ค. 2528

1460 (1 ตัว), 81.2 mm. SL, อ. สิงหนคร, จ. สงขลา, 14 ธ.ค. 2533

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 15 ปล้อง, ปล้องหางมี 32 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 22-23 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 4.75-5.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 1.0 ปล้องและปล้องหาง 3.75-4.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 13-14 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 9.7-10.2 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.9-3.1 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 2.5-2.6 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

สันบนของจงอยปากเป็นรอยหยัก, ขอบสันบนของส่วนหัวและลำตัวเรียบ, มีส่วนของผิวหนังที่ยื่นยาวปรากฏบนขอบบนของตาและส่วนหัว, ส่วนหัวอาจมีจุดสีซีดแต่มีอยู่, ลำตัวมีสีน้ำตาล มีช่วงปล้องสีเข้มสลับกับช่วงปล้องสีจาง, สันบนของปล้องลำตัวหยักเล็กน้อย, บางครั้งมีจุดสีซีดอยู่ใกล้สันล่างของแต่ละปล้อง

แหล่งที่พบ

พบบริเวณชายฝั่งทะเลที่มีโขดหินหรือแนวปะการัง (Kuiter, 2000)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 7.2 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่อ่าวไทย จนถึงตอนเหนือของอ่าวอาระเบีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันกระเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 69)

หมายเหตุ

เคยมีรายงานว่าตัวอย่างที่พบจากอ่าวไทยมีจงอยปากที่สั้นกว่าตัวอย่างปลาชนิดเดียวกันที่ได้จากบริเวณอื่นๆ โดยมีความยาวของส่วนหัวเป็น 2.7-3.1 เท่าของความยาวของจงอยปาก ในขณะที่ตัวอย่างที่พบจากบริเวณอื่นมีความยาวของส่วนหัวเป็น 2.5-2.6 เท่าของความยาวของจงอยปาก (Dawson, 1985) ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าตัวอย่างปลาที่ได้ศึกษามีความยาวของส่วนหัวเป็น 2.9-3.1 เท่าของความยาวของจงอยปาก ซึ่งเป็นข้อมูลที่สนับสนุนข้อมูลข้างต้นได้เป็นอย่างดี

7. *Doryichthys boaja* (Bleeker, 1851)

จิมฟันกระเข้, ตะไบ, Long-snouted pipefish

(ภาพที่ 40)

ชื่อพ้อง

Syngnathus boaja Bleeker, 1851, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 1:16

Doryichthys spinosus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 57

Microphis boaja Bleeker, 1860, Act. Soc. Sc. Indo-Neerl. 8: 63

Doryichthys boaja Guenther, 1870, Catalogue of the fishes in the British Museum (Natural History) 8:180

Syngnathus jullieni Sauvage, 1874, Revue Mag. Zool., serie 3, 2 :338

Syngnathus zonatus Karoli, 1882, Termeszetr. Fuez. 5 :185

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 127 ตัว ขนาด 135.7- 351.6 mm. SL

CUMZ: uncat. (9 ตัว), 145.3-245.3 mm. SL, หาดแสนสุขลำปำ, อ. เมือง, จ. พัทลุง,
13 ก.ย. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (2 ตัว), 135.7-186.5 mm. SL, อ. โพนาราม, จ. ราชบุรี, ธ.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (3 ตัว), 178.2-195.6 mm. SL, อ. บางปะกง, จ. ฉะเชิงเทรา, 9 ธ.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (3 ตัว), 198.6-300.3 mm. SL, อ. บางปะกง, จ. ฉะเชิงเทรา, 2545,

NICA: 624 (10 ตัว), 210.8-261.3 mm. SL, คลองฝาละมี, อ. ปากพูน, จ. พัทลุง, 30 ต.ค. 2527

2144 (1 ตัว), 257.7 mm. SL, อุซูด, อ. สทิงพระ, จ. สงขลา, 25 พ.ย. 2534, อวนล้อม

2315 (3 ตัว), 138.5-194.3 mm. SL, จ. สมุทรปราการ, 22 ม.ค. 2541

2607 (2 ตัว), 173.9-175.9 mm. SL, หาดแสนสุขลำปำ, อ. เมือง, จ. พัทลุง, มี.ค. 2545

2608 (2 ตัว), 155.3-180.3 mm. SL, จ. สมุทรสาคร, 28 ต.ค. 2544

2609 (1 ตัว), 251.3 mm. SL, จ. สมุทรสาคร, 28 ธ.ค. 2544

2611 (3 ตัว), 172.1-243.4 mm. SL

NIFI: uncat. (3 ตัว), 216.8-232.4 mm. SL, คลองพุ่มควง, อ. พุนพิน, จ. สุราษฎร์ธานี,
4 เมษายน 2528, ทรงพรรณ ล้าเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

00515 (8 ตัว), 238.9-260.3 mm. SL, คลองชลประทาน, อ. เมือง, จ. นครนายก,
2 ธ.ค. 2523, ทรงพรรณ ล้าเลิศเดชา

00516 (5 ตัว), 224.8-351.6 mm. SL, บึงบอระเพ็ด, จ. นครสวรรค์, 10 ม.ค. 2510,
ปรีชา เขียวเจริญ

02072 (10 ตัว), 178.6-296.1 mm. SL, แม่น้ำโจง, จ. Mukdahan, 22 ต.ค. 2529,
กิตติพงษ์

UBUMF: uncat. (62 ตัว), 157.2-266.7 mm. SL, บึงบอระเพ็ด, จ. นครสวรรค์, 13 มี.ค. 2543,

ชัยวุฒิ กรุดพันธุ์

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 23-25 ปล้อง, ปล้องหางมี 27-36 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 42-51 ก้าน,
ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 7.75-9.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 3.50-2.0 ปล้อง และปล้องหาง
4.50-7.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 22-26 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 5.0-6.0 เท่าของความยาวของ
ส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.50-1.7 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น
7.4-9.4 เท่าของความกว้างของจอยปาก

สันบนของงอยปากเรียบ ไม่มีหยักหรือหนาม, ลีดำตัวขณะสดมีสีเขียวแก่อมน้ำตาล ส่วนหางมีสีเทา, ปล้องลำตัวแต่ละปล้องประกอบด้วย รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางในแนวตั้ง 2 แถบ โดยมีเส้นกั้นระหว่างแถบเป็นสีเงิน ซึ่งมองเห็นได้ชัดเจน, สันบนและสันล่างของปล้องแต่ละปล้อง มีรอยหยักที่แบ่งชัดเจน, ส่วนท้ายของปล้องแต่ละปล้องมีหนามมุมละ 1 หยัก, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง, ในตัวเต็มวัย มีจุดสีน้ำตาลเข้มอยู่ตามแนวสันบนของปล้องลำตัว

แหล่งที่พบ
พบได้ทั้งในแหล่งน้ำนิ่งและในแม่น้ำ ที่มีพีชีน้ำขึ้นอยู่หรือลอยอยู่

ชีววิทยาเบื้องต้น

ปลาจิมฟันจระเข้ชนิดนี้จัดเป็นปลาจิมฟันจระเข้ลำตัวที่ใหญ่ที่สุด โดยลำตัวยาวสุดที่พบคือ ประมาณ 41.0 ซม. (Kottelat et al., 1993), มักลอยอยู่กับพีชีน้ำที่ระดับผิวน้ำ

การกระจายพันธุ์

พบได้ในคาบสมุทรอินโดจีน, คาบสมุทรมลายู และประเทศอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ยังคาดว่าน่าจะพบในเกาะใต้หวันและสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจระเข้ชนิดนี้ ตามลุ่มน้ำโขง, ลุ่มน้ำภาคตะวันออก, ลุ่มน้ำเจ้าพระยา, ลุ่มน้ำภาคตะวันตก และลุ่มน้ำภาคใต้ (ภาพที่ 70)

8. *Doryichthys contiguus* Kottelat, 2000

จิมฟันจระเข้, Pipefish

(ภาพที่ 41)

ชื่อท้องถิ่น

ไม่ปรากฏ

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 12 ตัว ขนาด 85.4-121.4 mm. SL

SPFO: uncat. (4 ตัว), 98.6-105.8 mm. SL, อ. ราณีไสล, จ. ศรีสะเกษ, 1 พ.ค. 2539,

CUMZ: uncat. (2 ตัว), 102.5-104.8 mm. SL, น้ำตกชะแนนภูทอก, จ. หนองคาย,

1 ก.ค. 2545

NIFI: 2953 (3 ตัว), 85.4-97.1 mm. SL, กุดทิง อ. บึงกาฬ, จ. หนองคาย, 23-27 มี.ค. 2539,

ชวลิต วิทยานนท์

uncat. (3 ตัว), 98.1-121.4 mm. SL, กุดทิง อ. บึงกาฬ, จ. หนองคาย, 6 เม.ย. 2545,

ชวลิต วิทยานนท์

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 16 ปล้อง, ปล้องหางมี 29-32 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 27-29 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 5.25-5.75 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 2.0-1.0 ปล้องและปล้องหาง 3.25-5.5 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 17-19 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 7.3-8.3 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.8-2.2 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 4.8-7.0 เท่าของความกว้างของจอยปาก

มีแถบสีขาวคาดตามแนวยาวจากกลางจอยปาก ผ่านตา, สันบนของส่วนหัวไปตามแนวสันบนของปล้องลำตัว, ลำตัวมีสีน้ำตาลเข้ม, ไม่มีจุดใดๆ อยู่เหนือสันกึ่งกลางปล้องที่ทอดไปตามแนวยาวของลำตัว

แหล่งที่พบ

พบในแหล่งน้ำจืดที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งหรือน้ำไหลเอื่อยและมีพืชน้ำขึ้นอยู่
ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 12.1 ซม.

การกระจายพันธุ์

พบได้ตามลุ่มน้ำโขง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ประเทศกัมพูชา และประเทศไทย (Kottelat, 2000)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ ในแหล่งน้ำตามลุ่มน้ำโขง (ภาพที่ 71)

หมายเหตุ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้เป็นชนิดที่มีรายงานการพบเป็นครั้งแรกสำหรับน่านน้ำไทย

9. *Doryichthys deokhatoides* (Bleeker, 1853)

จิ้มฟันจระเข้, Pipefish

(ภาพที่ 42)

ชื่อพ้อง

Syngnathus deokhatoides Bleeker, 1853, Verh. batav. Genoot. Kunst. Wet. 25(6): 17

Syngnathus fluviatilis Bleeker, 1853, Verh. batav. Genoot. Kunst. Wet. 25(6): 18

Doryichthys bilineatus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum : , pl. 1, fig. 8

Doryichthys deokhatoides Bleeker, 1860, Act. Soc. Sc. Indo-Neerl. 8: 72

Microphis deokhatoides Dumeril, 1870, Histoire naturelle des poissons 2: 596

Dorichthys deokhatoides Karoli, 1882, Termesztet. Fuez. 5: 40

Doryichthys fluviatilis Duncker, 1904, Mitt. naturh. Mus. Hamb. 21:188, pl. 2,
figs. 10-10a

Microphis annandalei Hora, 1924, Mem. Asiat. Soc. Beng. 6:472, fig. 1

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 60 ตัว ขนาด 90.7-130.5 mm. SL

CUMZ : uncat. (7 ตัว), 112.3-125.4 mm. SL, บึงบอระเพ็ด, จ. นครสวรรค์, 14 ธ.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

NICA: 2229 (10 ตัว), 90.7-113.1 mm. SL, คลองไม้เสียบ, อ. ชะอวด, จ. นครศรีธรรมราช,
19 มี.ค. 2539, อวนล้อม

2593 (4 ตัว), 110.6-125.8 mm. SL, จ. สงขลา, 19 ก.ย. 2545

2606 (1 ตัว), 104.1 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 20 ก.ค. 2508

2612 (1 ตัว), 97.8 mm. SL

NIFI: 00517 (4 ตัว), 98.7-113.4 mm. SL, บึงบอระเพ็ด, จ. นครสวรรค์, 20 เม.ย. 2515,
สิทธิ บุญรัตน์ผลิน

01889 (2 ตัว), 121.4-130.5 mm. SL, แม่น้ำสายบุรี, อ. ศรีสาคร, จ. นราธิวาส,
31 มี.ค. 2528, ทรงพรรณ ถ้ำเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

01984 (3 ตัว), 108.5-123.4 mm. SL, แม่น้ำตาปี, อ. พระแสง, จ. สุราษฎร์ธานี,
3 เม.ย. 2528, ทรงพรรณ ถ้ำเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

UBUMF: uncat. (28 ตัว), 119.2-129.2 mm. SL, บึงบอระเพ็ด, จ. นครสวรรค์, 18 เม.ย. 2541,
ชัยวุฒิ กรุดพันธุ์

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 16-19 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 17-18 ปล้อง, ปล้องหางมี 19-32 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 33 ปล้องหรือน้อยกว่า, ก้านครีบหลังมี 27-31 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 4.5-5.5 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 1.75-0.5 ปล้อง และปล้องหาง 3.75-4.5 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 18-22 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 5.4-6.9 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.0 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 6.2-11.1 เท่าของความกว้างของจอยปาก

สันบนของจอยปากเรียบ ไม่มีหยักหรือหนาม, มีแถบเส้นสีเข้มคาดตามแนวยาวจากปลายจอยปากผ่านตาไปสิ้นสุดที่ส่วนท้ายของฝาปิดเหงือก, ลำตัวมีสีน้ำตาล, ด้านบนของลำตัวมีสีซีดกว่าด้านข้างของลำตัว, ส่วนท้ายของปล้องลำตัวแต่ละปล้องมีลักษณะเรียบ, มีจุดสีดำเรียงตามแนวยาวบริเวณใต้สันบนของปล้องลำตัว

แหล่งที่พบ

พบได้ในแหล่งน้ำนิ่งที่มีพืชน้ำขึ้นอยู่

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 18.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 13.6 ซม. (Dawson, 1985), มักลอยอยู่ที่พื้นแหล่งน้ำ

การกระจายพันธุ์

พบได้ในลุ่มน้ำโขง, ลุ่มน้ำเจ้าพระยาในประเทศไทย, คาบสมุทรมลายู, เกาะสุมาตรา และเกาะบอร์เนียว (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจระเข้ชนิดนี้ ตามลุ่มน้ำเจ้าพระยา และลุ่มน้ำภาคใต้ (ภาพที่ 72)

10. *Doryichthys martensii* (Peters, 1869)

จิมฟันจระเข้, Pipefish

(ภาพที่ 43)

ชื่อพ้อง

Syngnathus martensii Peters, 1869, Mber. dt. Akad. Wiss. Berl. 1868:459

Microphis ignoratus Vaillant, 1902, Notes Leyden Mus. 24: 40, figs. 1-2

Doryichthys (Microphis) ignoratus Popta, 1906, Notes Leyden Mus. 27: 211

Doryichthys martensi Duncker, 1915, Mitt. naturh. Mus. Hamb. 32: 53

Doryichthys brachyrhynchops Fowler, 1934, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 86:145, figs.119-120

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 165 ตัว ขนาด 102.6-142.3 mm. SL

CUMZ: uncat. (26 ตัว), 104.5-125.3 mm. SL, อ. โป่งน้ำร้อน, จ. จันทบุรี, 10 ต.ค. 2544, มณฑล ชัยโพธิ์

NIFI: 01849 (1 ตัว), 142.3 mm. SL, แม่น้ำตรัง, จ. ตรัง, 2 เม.ย. 2528, ทรงพรธม ถ้ำเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

01854 (2 ตัว), 112.6-142.6 mm. SL, อ. สุโขทัย, จ. นครราชสีมา, 28 มี.ค. 2528, ทรงพรธม ถ้ำเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

01872 (4 ตัว), 124.8-136.7 mm. SL, คลองอีแป้น แม่น้ำตาปี, อ. ปลายพระยา, จ. สุราษฎร์ธานี, 4 เม. ย. 2528, ทรงพรธม ถ้ำเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

01876 (3 ตัว), 121.8-136.2 mm. SL, แม่น้ำสาขานบุรี, อ. ศรีสาคร, จ. นครราชสีมา, 30 มี.ค. 2528, ทรงพรธม ถ้ำเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

01985 (6 ตัว), 105.6-125.8 mm. SL, แม่น้ำตาปี, จ. สุราษฎร์ธานี, 4 เม.ย. 2528,
ทรงพรรณ ถ้ำเลิศเดชา, Maurice Kottelat และ Tyson Roberts

UBUMF: uncat. (123 ตัว), 102.6-140.4 mm. SL, บึงบอระเพ็ด, จ. นครสวรรค์,
13 มี.ค. 2543, ชัยวุฒิ กรุดพันธุ์

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 15-17 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 16 ปล้อง, ปล้องหางมี 31-37 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 33-36 ก้าน, ก้านครีบหลังมี 30-39 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 6.25-9.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 2.5-0.0 ปล้องและปล้องหาง 4.75-7.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 16-22 ก้าน ส่วนใหญ่มี 17-19 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 6.5-9.2 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.0-2.4 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 4.0-8.4 เท่าของความกว้างของจอยปาก

จอยปากมีแถบสีเข้มคาดตามแนวยาวจากปลายจอยปากผ่านตาไปสิ้นสุดที่ส่วนท้ายของฝาปิดเหงือก, ลำตัวมีสีน้ำตาล, ด้านบนของลำตัวมีสีซีดกว่าด้านข้างของลำตัว, ส่วนท้ายของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะเรียบ, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง, มีจุดสีน้ำตาลเข้มเรียงตามแนวสันข้างของปล้องลำตัว

แหล่งที่พบ

พบได้ในแหล่งน้ำนิ่งที่มีพืชน้ำขึ้นอยู่

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 15.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 10.4 ซม. (Dawson, 1985), มักอยู่ตามพื้นแหล่งน้ำ

การกระจายพันธุ์

พบได้ตามลุ่มน้ำในประเทศไทย, คาบสมุทรมลายู, เกาะสุมาตรา และเกาะบอร์เนียว (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันกระเข้ชนิดนี้ ตามลุ่มน้ำโขง, ลุ่มน้ำเจ้าพระยา และลุ่มน้ำภาคใต้ (ภาพที่ 73)

หมายเหตุ

มีรายงานว่าปลาชนิดนี้กินลูกกุ้งเป็นอาหาร (Dawson, 1985)

11. *Doryrhamphus (Doryrhamphus) excisus* Kaup, 1856

จิมฟันจระเข้, Bluestripe pipefish

(ภาพที่ 44)

ชื่อพ้อง

Doryrhamphus excisus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 54, pl. 3, fig. 5

Syngnathus melanopleura Bleeker, 1858, Natuurk. Tijdsch. Nederl-Indie: 464

Doryrhamphus californiensis Gill, 1863, Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. 1862: 284

Doriichthys excisus Klunzinger, 1871, Verh. zool.-bot. Ges. Wien 21: 651

Doryichthys pluerotaenia Guenther, 1880, Report on Scientific Results of the Voyage of H. M. S. Challenger, Zoology 1(6): 62, pl. 26, fig. d

Microphis extensus Snyder, 1911, Proc. U. S. natn. Mus. 40 (1836): 525

Microphis mayottae Fourmanior, 1954, Mem. Instit. Sci. Madagascar, Ser. A, 9: 210

Doryrhamphus melanophuera cooki Weed and Woods in Herald, 1953, Bull. U. S. natn. Mus. 202 (1): 249

Doryrhamphus excisus excisus Dawson, 1981, Ich. Bull., J. L. B. Smith Instit. Ichthyol. 44: 4

ตัวอย่างที่ใช้อ้างอิง

CAS: 15841, เกาะแรด, อ. เมือง, จ. ชุมพร, 2524

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 17-19 ปล้อง, ปล้องหางมี 13-17 ปล้อง, ก้านครีบลำตัวมี 21-29 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบลำตัวมี 5.75-8.25 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 5.0-3.0 ปล้องและปล้องหาง 1.75-4.5 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 19-23 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 3.9-4.9 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.0-2.4 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.9-7.1 เท่าของความกว้างของจงอยปาก (Dawson, 1985)

พบหนามตามแนวสันข้างของจงอยปาก, มีแถบสีน้ำเงินคาดตามแนวยาวจากปลายจงอยปากผ่านส่วนหัวไปตามแนวสันบนของปล้องลำตัวไปสิ้นสุดที่ปลายปล้องหาง, ลำตัวมีสีส้ม, ส่วนท้ายของปล้องแต่ละปล้องมีหนามมุมละ 1 หยัก (ภาพที่ 19), ในเพศผู้ มีตุ่มบริเวณด้านล่างของจงอยปาก 1 อัน (ภาพที่ 21)

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแนวปะการัง หรือบริเวณชายฝั่งที่มีหญ้าทะเลขึ้นอยู่ (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 6.6 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 3.3 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ทั่วเขตอินโด-แปซิฟิก ตั้งแต่ชายฝั่งด้านตะวันตกของทวีปอเมริกา ในมหาสมุทรแปซิฟิก, อ่าวอาระเบีย จนถึงชายฝั่งด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจรเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 74)

12. *Doryrhamphus (Doryrhamphus) janssi* (Herald and Randall, 1972)

จิมฟันจรเข้, Janss's pipefish

(ภาพที่ 45)

ชื่อพ้อง

Dentirostrum janssi Herald and Randall, 1972, *Proc. Calif. Acad. Sci.*, serie 4, 39(11): 124, fig. 1

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 4 ตัว ขนาด 51.2-125.1 mm. SL

CUMZ: uncat. (2 ตัว), 101.6-125.1 mm. SL, เกาะสีชัง, อ. เกาะสีชัง, จ. ชลบุรี, 4 ธ.ค. 2527,

ทศพร วงศ์รัตน์

PMBC: 11569 (2 ตัว), 51.16-65.55 mm. SL, เกาะบูตง, อ. เมือง, จ. สตูล, 18 ธ.ค. 2537,

ลักษณะที่สำคัญ

ปลีองลำตัวมี 16 ปลีอง, ปลีองหางมี 22-23 ปลีอง, ก้านครีบลำตัวมี 23-24 ก้าน, ปลีองที่อยู่ใต้ครีบลำตัวมี 5.25-6.0 ปลีอง โดยเป็นปลีองลำตัว 2.25-1.0 ปลีองและปลีองหาง 3.0-5.0 ปลีอง, ก้านครีบอกมี 20-21 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 4.5-5.4 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-1.8 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 7.1-8.9 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

มีหนามบริเวณสันข้างและสันบนของจงอยปาก (ภาพที่ 28), มีแถบสีเงินคาดจากสันบนของจงอยปากไปยังสันบนของส่วนหัว, บริเวณใต้สันด้านบนของปลีองลำตัวมีแถบสีน้ำเงินคาดไปตามแนวยาวของลำตัว, ส่วนหัว และส่วนต้นของปลีองลำตัว รวมทั้งส่วนท้ายของปลีองหางมีสีน้ำเงิน ส่วนปลีองลำตัวและส่วนต้นของปลีองหางมีสีส้ม, ส่วนท้ายของปลีองลำตัวแต่ละปลีองมีหนามมุมละ 2 หยัก และส่วนท้ายของปลีองหางแต่ละปลีองมีหนามมุมละ 1 หยัก (ภาพที่ 20), ปลาชนิดนี้สามารถแยกออกจากปลาชนิดอื่นใน subgenus *Doryrhamphus* ได้อย่างชัดเจนเนื่องจากปลีองหางมี 21-23 ปลีอง ซึ่งมากกว่าปลาชนิดอื่นใน subgenus เดียวกัน (Dawson, 1985)

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแนวปะการัง (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 12.7 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 8.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่เกาะกอดคัลคาเนล ในหมู่เกาะโซโลมอน มหาสมุทรแปซิฟิก, หมู่เกาะแคเมอเรียร์, ด้านตะวันออกเฉียงใต้ และด้านตะวันตกของทวีปออสเตรเลีย, หมู่เกาะฟิลิปปินส์ จนถึงชายฝั่งด้านตะวันออกของมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจระเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 75)

13. *Festucalex erythraeus* (Gilbert, 1905)

จิมฟันจระเข้, Red pipefish

(ภาพที่ 46)

ชื่อพ้อง

Ichthyocampus erythraeus Gilbert, 1905, Bull. U.S. Fish Comm., 23(2): 613, fig. 238

Ichthyocampus townsendi Duncker, 1915, Mitt. naturh. Mus. Hamb. 32: 96.

Ichthyocampus philippinus Fowler, 1938b, Proc. U. S. natn. Mus. 85: 43

Hippichthys amakusensis Tomiyama, 1972, Publ. Amakusa Mar. Biol. Lab., Kyushu

Univ. 3: 6, fig. 3

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 1 ตัว ขนาด 108.0 mm. SL

NICA: 315 (1 ตัว), 108.0 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 8 พ.ย. 2526

ลักษณะที่สำคัญ

ปลีองลำตัวมี 16 ปลีอง, ปลีองหางมี 31 ปลีอง, ก้านครีบลำตัวมี 22 ก้าน, ปลีองที่อยู่ใต้ครีบลำตัวมี 4.25 ปลีอง โดยเป็นปลีองลำตัว 1.0 ปลีองและปลีองหาง 3.25 ปลีอง, ก้านครีบอกมี 13 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 10.3 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.8 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.7 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

ลำตัวมีสีน้ำตาลซีด, มีช่วงปลีองสีเข้มสลับกับช่วงปลีองสีจาง โดยมีช่วงปลีองสีซีดประมาณ 10-12 ปลีอง, มีจุดสีขาวเรียงไปตามแนวสันล่างของปลีองลำตัวและปลีองหาง

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแนวปะการัง ที่ระดับความลึก 18-44 ม. (Dawson, 1985)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือ 10.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่วัยความยาวลำตัวประมาณ 5.5 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะฮาวาย ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงประเทศโมซัมบิก ในทวีปแอฟริกา (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจรเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 76)

หมายเหตุ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าปลาจิมฟันจรเข้ชนิดนี้เป็นชนิดที่มีรายงานการพบเป็นครั้งแรกสำหรับน่านน้ำไทย

14. *Halicampus grayi* Kaup, 1856

จิมฟันจรเข้, Gray's pipefish

(ภาพที่ 47)

ชื่อพ้อง

Halicampus grayi Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 22

Halicampus conspicillatus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 22

Syngnathus koilomatodon Bleeker, 1858-59, Act. Soc. Sci. Indo-Neerl. 5:10, pl. 1, fig.1

Halicampus koilomatodon Bleeker, 1860, Act. Soc. Sci. Indo-Neerl. 8: 71

Syngnathus grayi Guenther, 1870, Catalogue of the fishes in the British Museum (Natural History) 8: 169

Syngnathus grayii Macleay, 1881, Description of Catalogue of Australian Fishes 2: 225

Syngnathus trachypoma Guenther, 1884, Report on the zoological collections made in the Indo-Pacific Ocean during the voyage of H.M.S. "Alert" 1881-82: 30

Corythoichthys trachypoma Jordan and Seale, (1905) 1906, Bull. Bur. Fish., Wash. 25: 214

Trachyrhamphus caba Seale, 1910, Philipp. J. Sci. 4: 503

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 13 ตัว ขนาด 107.4-180.6 mm. SL

CUMZ: uncat. (6 ตัว), 121.5-180.6 mm. SL, อ. เมือง, จ. นราธิวาส, 11 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

NICA: 316 (6 ตัว), 107.4-135.6 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 8 พ.ย. 2526, อวนลากชายฝั่ง

PMBC: 19860 (1 ตัว), 154.1 mm. SL, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 21 ก.พ. 2541, สมชัย บุศราวิช
และ จรัสศรี อ่างคันญา, อวนลาก

ลักษณะที่สำคัญ

ปลีองลำตัวมี 17 ปลีอง, ปลีองหางมี 34-36 ปลีอง, ก้านครีบท้องมี 20-22 ก้าน, ปลีองที่อยู่ใต้ครีบท้องมี 2.5-4.0 ปลีอง โดยเป็นปลีองลำตัว 3.0-1.5 ปลีองและปลีองหาง 0-1.5 ปลีอง, ก้านครีบบอกมี 17-19 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 9.1-11.7 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.4-3.0 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 3.3-4.8 เท่าของความกว้างของจอยปาก

มีหนามบริเวณสันบนของจอยปาก, ตาและส่วนหัว (ภาพที่ 30), ฐานครีบบอกมีแผ่นเกราะยื่นออกมาเป็นยอดปลายแหลมกางออกมด้านข้าง (ภาพที่ 31), ผิวลำตัวขรุขระ, ลำตัวมีสีน้ำตาลจนถึงเทา และมีช่วงปลีองสีเข้มสลับกับช่วงปลีองสีซีด, สันด้านบนของปลีองลำตัวบริเวณใต้ครีบท้องจะยกขึ้นและโค้ง, ทั้งสันบน, สันข้างและสันล่างของปลีองลำตัวและปลีองหางมีตุ่มหรือเป็นหยักปลายแหลมยื่นออกมา

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามชายฝั่งที่มีพื้นทะเลเป็นโคลน (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 20.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 10.3 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่เกาะคิวชู ประเทศญี่ปุ่น, ทวีปออสเตรเลีย, อ่าวไทย ในมหาสมุทรแปซิฟิกจนถึงชายฝั่งด้านตะวันตกของมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 77)

15. *Hippichthys (Hippichthys) cyanospilus* (Bleeker, 1854)

จิมพินจระเข้, Bluespeckled pipefish, Blue-spotted pipefish

(ภาพที่ 48)

ชื่อพ้อง

Syngnathus cyanospilos Bleeker, 1854, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie. 6: 114*Syngnathus mossambicus* Peters, 1855, Arch. Naturgesch. 21(1): 277*Syngnathus kuhlii* Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum :34*Syngnathus cyanospilus*, Guenther, 1870, Catalogue of the fishes in the British Museum (Natural History) 8: 170*Doryichthys spaniaspis* Jordan and Seale, 1907, Bull. U. S. Bur. Fish. 26: 10, fig. 3*Parasyngnathus wardi* Whitley, 1948, Rec. Aust. Mus. 22(1):77*Hippichthys cyanospilus* Dawson, 1978, Proc. Biol. Soc. Wash. 91(1): 150

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 6 ตัว ขนาด 99.8-118.8 mm. SL

NICA: 851 (1 ตัว), 98.4 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 20 พ.ค. 2529

1262 (2 ตัว), 77.9-100.7 mm. SL, อ. สิงหนคร, จ. สงขลา, 2 ก.พ. 2533, อวนทับตลิ่ง

PMBC: 4746 (1 ตัว), 111.7 mm. SL, บ้านบางโรง, อ. ถลาง, จ. ภูเก็ต, 30 มิ.ย. 2537

4748 (1 ตัว), 99.8 mm. SL, อ่าวตังเขน, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 24 พ.ย. 2542

9989 (1 ตัว), 118.8 mm. SL, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 30 มิ.ย. 2536

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 13 ปล้อง, ปล้องหางมี 33-35 ปล้อง, ก้านครีบท้องมี 21-24 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบท้องมี 4.25-6.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 1.5-1.0 ปล้องและปล้องหาง 3.25-5.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 14-15 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 7.5-9.5 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.9-2.5 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.4-4.6 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

ซี่ก้างของจงอยปากและฝาปิดเหงือกมีสีซีดและมีแถบเส้นสีเข้มคาดในแนวขวาง, ด้านบน, ด้านข้างของส่วนหัว และลำตัวมีสีน้ำตาล, บริเวณปล้องลำตัวและปล้องหางมีแถบเส้นสีซีดคาดในแนวขวางประมาณ 14 เส้น, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง โดยจะโค้งหรือเบนเข้าหาสันล่างของปล้องลำตัว,ตามแนวสันข้าง, สันล่างของปล้องลำตัวและปล้องหางจุดสีเข้มสลับกับจุดสีซีดวางสลับกันไปตลอดแนว, ไม่มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้อง, ซีกล่างของปล้องลำตัวไม่มีแถบสีดำคาดขวางอยู่, จุดเริ่มต้นของครีบท้องอยู่บนส่วนลำตัว, บนก้านครีบท้องมีจุดสีน้ำตาลเข้มเรียงอยู่ประมาณ 3-4 แถว

แหล่งที่พบ

อาศัยอยู่บริเวณปากแม่น้ำที่เป็นน้ำกร่อย (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 16 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่วัยความยาวลำตัวประมาณ 6.5-7.5 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะฟิจิ ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงทางตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ บริเวณปากแม่น้ำของกลุ่มน้ำภาคใต้ซึ่งไหลลงสู่ชายทะเลฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 78)

16. *Hippichthys (Hippichthys) heptagonus* Bleeker, 1849

จิ้มฟันจระเข้, Belly pipefish, Reticulated freshwater pipefish

(ภาพที่ 49)

ชื่อพ้อง

Hippichthys heptagonus Bleeker, 1849, Verh. batav. Genoot. Kunst. Wet. 22(8) :15

Syngnathus djarong Bleeker, 1853, Verh. batav. Genoot. Kunst. Wet. 25(6): 22

Syngnathus helfrichii Bleeker, 1855, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 9: 428

Syngnathus parviceps Ramsey and Ogilby, 1887, Proc. Linn. Soc. N. S. W. , serie 2, 1: 475

Corythoichthys pullus Smith and Seale, 1906, Proc. biol. Soc. Wash. 19: 75

Corythoichthys matterni Fowler, 1918, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 70:11, fig. 5

Syngnathus matterni Fowler, 1922, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 73: 442

Bombonia luzonica Herre, 1927, Philipp. J. Sci. 34 : 275, pl. 2, figs. 1-2

Bonbonia uxorius Herre, 1935, Publs Field Mus. nat. Hist., zoological serie 18, 12: 395

Syngnathus djarong luzonica Aurich, 1935, Zool. Anz. 112(5/6): 98

ตัวอย่างที่ใช้อ้างอิง

อ้างอิงจากผลงานของ

Fowler (1935), (1 ตัว), 90.0 mm. SL, แม่น้ำเจ้าพระยา, จ. กรุงเทพฯ

Fowler (1937), (1 ตัว), 122.0 mm. SL, แม่น้ำเจ้าพระยา, จ. กรุงเทพฯ

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 14-15 ปล้อง, ปล้องหางมี 36-42 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 23-30 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 5.0-6.25 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 13-16 ก้าน ส่วนใหญ่มี 15 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 8.6-12.7 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.9-2.8 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 2.6-4.4 เท่าของความกว้างของจงอยปาก (Dawson, 1985)

บนจงอยปากมีจุดสีขาวกระจายอยู่, ลำตัวมีสีส้ม น้ำตาล จนถึงเทาเข้ม, ด้านบนและด้านข้างของลำตัวอาจจะเป็นสีพื้น มีจุดกระจายอยู่, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง โดยจะโค้งหรือเบนเข้าหาสันล่างของปล้องลำตัว, จุดเริ่มต้นของครีบหลังจะอยู่ก่อนครีบหางปล้องที่ 2, ไม่มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้อง, ครีบหลังจะใส ไม่มีจุด

แหล่งที่พบ

อาศัยอยู่บริเวณปากแม่น้ำที่เป็นน้ำกร่อย (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 15.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 7.5-8.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะโซโลมอน ในมหาสมุทรแปซิฟิก, ทะเลสาบในประเทศฟิลิปปินส์ จนถึงด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจรเข้ชนิดนี้ บริเวณปากแม่น้ำของกลุ่มน้ำเจ้าพระยาซึ่งไหลลงสู่ชายทะเลฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 79)

17. *Hippichthys (Hippichthys) spicifer* (Rueppell, 1838)

จิมฟันจรเข้, Bellybarred pipefish, Banded freshwater pipefish

(ภาพที่ 50)

ชื่อพ้อง

Syngnathus spicifer Rueppell, 1838, Neue Wirbelthiere zu der Fauna von Abyssinien gehoerig12: 143, pl. 33, fig. 4

Syngnathus gastrotaenia Bleeker, 1852, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 3: 713

Syngnathus tapeinosoma Bleeker, 1854, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 6: 376

Syngnathus hunnii Bleeker, 1860, Acta Soc. Sci. Indo-Neerl. 8: 70

Syngnathus argyrostictus Day, 1865, The fishes of Malabar: 264

Syngnathus gracilis Steindachner, 1903, Abh. senckenb. naturforsch. Ges. 25: 458, pl.18,

fig. 1

Corythoichthys spicifer Jordan and Seale, 1907, Bull. U. S. Bur. Fish. 26: 9

Micrognathus suvensis Herre, 1935, Publs Field Mus. nat. Hist., zoological serie 18, 12: 396

Hippichthys spicifer Dawson, 1978, Proc. Biol. Soc. Wash. 91(1): 142

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

อ้างอิงผลงานของ

Fowler (1935), (2 ตัว), 94.0-110.0 mm. SL, แม่น้ำเจ้าพระยา, จ. สมุทรปราการ

Smith (1933), ตัวอย่าง 1 ตัว, 134.0 mm. SL, อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี, มิ.ย. 2470, หลวงมัศยจิตรการ

Smith (1933), ตัวอย่าง 1 ตัว, 160.0 mm. SL, แม่น้ำจันทบุรี, จ. จันทบุรี, ส.ค. 2470, หลวงมัศยจิตรการ

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 14-16 ปล้อง, ปล้องหางมี 36-41 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 25-30 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 5.0-6.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 15-18 ก้าน ส่วนใหญ่มี 17 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 6.9-10.3 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.8-2.1 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 3.6-5.7 เท่าของความกว้างของจอยปาก (Dawson, 1985)

บนจอยปากมีจุดสีขาวกระจายอยู่, ซีกล่างของส่วนหัว จากหลังตาไปจนท้ายสุดของฝ่าปิดเหงือกมีแถบสีขาวพาดขวางในแนวเฉียง, ลำตัวมีสีส้ม น้ำตาล จนถึงเทาเข้ม, ไม่มีจุดใดๆ บนลำตัว, ด้านบนและด้านข้างของลำตัวอาจจะเป็นสีพื้น มีจุด หรือมีแถบสีขีดคาคตามแนวขวาง, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นโค้ง โดยจะโค้งหรือเบนเข้าหาสันล่างของปล้องลำตัว, ซีกล่างของปล้องลำตัวมีแถบเส้นสีขาวหรือสีเหลือง คาคตามแนวขวาง, มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้องในแทบทุกปล้อง (ภาพที่ 25), ครีบหลังมีจุดเริ่มต้นอยู่บนปล้องหางปล้องที่ 2 หรือ 3 มีลักษณะใส ไม่มีจุด

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ทั้งในแหล่งน้ำจืด, ป่าชายเลน, ปากแม่น้ำ และชายฝั่งทะเล (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 17.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 9.8 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่เกาะชามัว ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ บริเวณปากแม่น้ำของ
ลุ่มน้ำภาคตะวันออก และลุ่มน้ำเจ้าพระยาซึ่งไหลลงสู่ชายทะเลฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 80)

18. *Hippichthys (Parasyngnathus) penicillus* (Cantor, 1849)

จิ้มฟันจระเข้, Beady pipefish, Steep-nosed pipefish

(ภาพที่ 51)

ชื่อพ้อง

Syngnathus penicillus Cantor, 1849, *J. Asiat. Soc. Beng.* 18(2): 1368

Syngnathus argyrostictus Kaup, 1856, *Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum*:33

Syngnathus biserialis Kaup, 1856, *Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum*: 33

Syngnathus altirostris Ogilby, 1890, *Rec. Aust. Mus.* 1: 55

Syngnathus penicillatus Duncker, 1903 (1904), *Mitt. naturh. Mus. Hamb.* 21: 187

Corythoichthys quinquarius Snyder, 1911, *Proc. U. S. natn. Mus.* 40 (1836): 526

Hippichthys gazella Whitley, 1947, *Aust. Zool.* 11(2): 148

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 4 ตัว ขนาด 93.9-151.7 mm. SL

NICA: 2459 (1 ตัว), 137.8 mm. SL, จ. สมุทรปราการ, 30 เม.ย. 2544

2610 (1 ตัว), 151.7 mm. SL, จ. สมุทรสาคร, 22 ธ.ค. 2544

2611 (1 ตัว), 93.9 mm. SL

PMBC: 11706 (1 ตัว), 119.4 mm. SL, จ. ภูเก็ต, 21 พ.ย. 2536

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 16 ปล้อง, ปล้องหางมี 38-40 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 25 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้
ครีบหลังมี 5.5-6.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 0 ปล้องและปล้องหาง 5.5-6.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี
15-17 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 5.7-7.2 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัว
เป็น 1.6-2.0 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 5.3-7.4 เท่าของความกว้างของ
จงอยปาก

ซี่กล้างของจงอยปากมีสีซีดและมีจุดสีดำกระจายอยู่, มีแถบสีซีดคาดจากหลังตา
ไปยังท้ายสุดของส่วนหัว, ลำตัวมีสีน้ำตาลหรือเทา, สันข้างของปล้องลำตัวเป็นเส้นตรง, บนปล้อง
ลำตัวจะมีจุดสีขาวเรียงกันในแนวเฉียงประมาณ 5-7 แถว, แนวสันบนของปล้องลำตัวและ
ปล้องหาง, สันล่างของปล้องหางมีจุดสีขาวเรียงอยู่ตลอดแนวสัน, มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่าง
ปล้อง

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ทั้งในแหล่งน้ำจืด, ป่าชายเลน, ปากแม่น้ำ และชายฝั่งที่มีหญ้าทะเล (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 18.0 ซม. (Kottelat et al., 1993) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 7.5 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่เกาะซอนชู ประเทศญี่ปุ่น, รัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย, ตอนเหนือของมหาสมุทรอินเดีย จนถึงด้านตะวันตกของอ่าวอาระเบีย ในมหาสมุทรแปซิฟิก (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจระเข้ชนิดนี้ บริเวณปากแม่น้ำของกลุ่มน้ำเจ้าพระยาซึ่งไหลลงสู่ชายทะเลฝั่งอ่าวไทย และกลุ่มน้ำภาคใต้ซึ่งไหลลงสู่ชายทะเลฝั่งทะเลอันดามัน (ภาพที่ 81)

19. *Ichthyocampus carce* (Hamilton-Buchanan, 1822)

จิมฟันจระเข้, Freshwater pipefish

(ภาพที่ 52)

ชื่อพ้อง

Syngnathus carce Hamilton-Buchanan, 1822, An account of the fishes found in the River Ganges and its branches: 13

Ichthyocampus carce Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 30

Ichthyocampus ponticerianus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 31

Ichthyocampus pondicerianus Kner, 1865-1867, Novara-Exp. Fische: 391
ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 29 ตัว ขนาด 84.4 – 139.4 mm. SL

CUMZ: uncat. (24 ตัว), 89.9-139.4 mm. SL, น. บางปะกง, จ. ฉะเชิงเทรา,

ม.ค. 2534-2539, ทศพร วงศ์รัตน์

NICA: 1347 (4 ตัว), 84.4-125.3 mm. SL, จ. สงขลา, ม.ค. 2533

2376 (1 ตัว), 92.2 mm. SL, อ. เมือง, จ.สงขลา, 28 ก.ค. 2541

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 15 ปล้อง, ปล้องหางมี 39-41 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 22-25 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 4.0-5.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 0 ปล้องและปล้องหาง 4.0-5.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 13-15 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 8.2-9.9 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.18-2.76 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปากเป็น 3.34-4.2 เท่าของความกว้างของจงอยปาก

บริเวณส่วนล่างของจงอยปากและฝาปิดเหงือก มีแถบสีเข้มวางอยู่ในแนวเฉียง, ส่วนหัวมีแถบสีเข้มคาดตามแนวยาว จากปลายจงอยปากไปยังด้านบนและด้านล่างของฝาปิดเหงือก, ลำตัวมีสีน้ำตาลหรือเทา, มีแถบสีขาวคาดตามแนวขวางของปล้องลำตัวและปล้องหาง, แนวสันบนของของปล้องลำตัวและปล้องหาง มีแถบสีขาวคาดตามแนวยาวตลอดแนว, ซีกล่างของปล้องลำตัวมีสีส้มแดงและมีจุดสีขาวเรียงอยู่ตลอดแนวสันล่างของปล้องลำตัว, มีจุดสีน้ำตาลกระจายอยู่ทั่วก้านครีบหลัง, ครีบหางมีเทาเข้มและมีจุดสีขาวกระจายอยู่

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแม่น้ำที่น้ำไหลไม่แรง หรือบริเวณปากแม่น้ำ

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 15.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 7.8 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่เกาะเซเลเบต ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงชายฝั่งด้านตะวันตกของประเทศอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมพินจระเข้ชนิดนี้ บริเวณปากแม่น้ำของลุ่มน้ำภาคตะวันออก, ลุ่มน้ำภาคตะวันตก (Smith, 1933) และลุ่มน้ำภาคใต้ซึ่งไหลลงสู่ชายทะเลฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 82)

20. *Microphis (Oostethus) brachyurus* (Bleeker, 1853)

จิมพินจระเข้, Short-tailed pipefish

(ภาพที่ 53)

ชื่อพ้อง

Syngnathus brachyurus Bleeker, 1853, Verh. batav. Genoot. Kunst. Wet. 25: 16

Doryichthys auronitens Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 59

Doryichthys hasselti Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 57

Syngnathus polyacanthus Bleeker, 1856, Acta. Soc. Sci. Indo-Neerl. 1: 77

Microphis brachyurus Bleeker, 1860, Acta. Soc. Sci. Indo-Neerl. 8: 72

Microphis bleekeri Day, 1865, The fish of Malabar: 265

Doryichthys brachyurus Guenther, 1870, Catalogue of the fishes in the British Museum (Natural History) 8: 184

Microphis jouani Dumeril, 1870, Histoire naturelle des poissons 2: 592

Doryrhamphus brachyurus Weber, 1913, Siboga Exped., monograph 57: 117

Doryichthys philipinus Fowler, 1918, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 70: 13, fig. 6

Doryrhamphinarum brachyurum Fowler, 1921, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 73: 442

Oostethus brachyurus Smith, 1963, Ichthyol. Bull. Rhodes Univ. 27: 533

ตัวอย่างที่ใช้อ้างอิง

CAS: 39704, ประเทศไทย, 26 มิ.ย. 2520

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 20-22 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 21 ปล้อง, ปล้องหางมี 21-24 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 37-47 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 7.5-9.5 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 2.0-0.25 ปล้อง และปล้องหางมี 6.5-8.75 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 19-23 ก้าน ส่วนใหญ่มี 20-21 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 4.2-5.3 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.5-1.8 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 7.2-11.3 เท่าของความกว้างของจอยปาก (Dawson, 1985)

จอยปากมีสีน้ำตาลและมีแถบเส้นสีขาวคาดตามแนวขวาง, มีแถบสีเข้มคาดตามแนวยาวจากจอยปากผ่านตาไปยังส่วนท้ายสุดของฝาปิดเหงือก, มีสันบนฝาปิดเหงือกหลายเส้น, ลำตัวมีสีน้ำตาล และมีแถบสีน้ำตาลเข้มคาดตามแนวยาวเหนือสันข้างของปล้องลำตัว นอกจากนี้ยังมีจุดสีขาวกระจายอยู่ทั่วลำตัว, ไม่มีร่องขวางกลางวงคั่นระหว่างปล้อง

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืดที่เป็นน้ำนิ่งหรือมีกระแสน้ำไหลเอื่อย และแหล่งน้ำกร่อยบริเวณปากแม่น้ำ (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 22.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่วัยยาวลำตัวประมาณ 12.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่ลุ่มแม่น้ำบนเกาะฮอนชู ประเทศญี่ปุ่น, หมู่เกาะโซไซตี ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงด้านตะวันออกและตอนกลางของมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทยพบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจรจะเข้ชนิดนี้ ตามลุ่มน้ำโขง (ภาพที่ 83)

21. *Phoxocampus belcheri* (Kaup, 1856)

จิมฟันจรจะเข้, Rock pipefish

(ภาพที่ 54)

ชื่อพ้อง

Ichthyocampus belcheri Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 117

Ichthyocampus nox Snyder, 1909, Proc. U. S. natn. Mus. 36 (1688): 598

Hippichthys nox Matsubara, 1955, Fish morphology and hierachy 1: 429

Phocampus belcheri Dawson, 1977, Bull. mar. Sci. 27 (4): 615

ตัวอย่างที่ใช้อ้างอิง

CAS: 24851, เกาะคราม, อ. สัตหีบ, จ. ชลบุรี, 2513

24582, เกาะเสม็ด, อ. เมือง, จ. ระยอง, 2513

ลักษณะที่สำคัญ

ปลีองลำตัวมี 16-17 ปลีอง ส่วนใหญ่มี 16 ปลีอง, ปลีองหางมี 29-32 ปลีอง, ก้านครีบล้างมี 20-24 ก้าน, ปลีองที่อยู่ใต้ครีบล้างมี 4.75-6.5 ปลีอง โดยเป็นปลีองลำตัว 2.0-0.25 ปลีองและปลีองหาง 3.5-5.5ปลีอง, ก้านครีบอกมี 11-13 ก้าน ส่วนใหญ่มี 12 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 7.1-9.4 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.4-3.1 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 1.8-2.8 เท่าของความกว้างของจอยปาก (Dawson, 1985)

ในปลาเพศผู้ มักมีแถบสีขาวคาดตามแนวขวางบริเวณตาและฝาปิดเหงือก ส่วนในเพศเมีย ส่วนหัวมักมีสีพื้น ไม่มีแถบสีคาด, ลำตัวมีสีน้ำตาลจนถึงเทา, บนลำตัวมีจุดสีขาวกระจายอยู่, ในปลาชนิดนี้สันข้างของปลีองลำตัวมักสิ้นสุดบนปลีองหางปลีองที่ 1-5

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามแนวปะการัง (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 8.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่วัยความยาวลำตัวประมาณ 4.8 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่หมู่เกาะซอนซู ประเทศญี่ปุ่น, หมู่เกาะฟีจี ในมหาสมุทรแปซิฟิก, ชายฝั่งด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา จนถึงทะเลแดงในมหาสมุทรแปซิฟิก (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันกระเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 84)

22. *Syngnathoides biaculeatus* (Bloch, 1785)

จิมฟันกระเข้, ม้าหงส์, Alligator pipefish, Double-ended pipefish

(ภาพที่ 55)

ชื่อพ้อง

Syngnathus biaculeatus Bloch, 1785, Naturgeschichte der ausländischen fische 1: 10, pl. 121, figs. 1-2.

Syngnathus tetragonus Thundberg, 1776-1786, Physiogr. Salsk. Handl. 1(4): 301, pl. 4, figs. 1-2

Syngnathoides blochii Bleeker, 1851, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 2: 259

Gastrotokeus biaculeatus Peters, 1855, Arch. Naturgesch. 1:277

Gasterotokeus biaculeatus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 19

Stigmatophora unicolor De Castelnau, 1875, Research on the fishes of Australia: 49

Syngnathoides biaculeatus McCulloch, 1919, Check-List of the fish of New South Wales: 27

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 13 ตัว ขนาด 177.5-231.9 mm. SL

BIMSF: 00775 (1 ตัว), 206.1 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

CUMZ: uncat. (1 ตัว), 184.6 mm. SL, อ. กลาง, จ. ภูเก็ต, พ.ศ. 45, มนฤดี ชัยโพธิ์

NICA: 1641 (1ตัว), 194.0 mm. SL, อ่าวคุ้งกระเบน, อ. ท่าใหม่, จ. จันทบุรี, 28 เม.ย. 2535, อวนรุน

2093 (2 ตัว), 177.5 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 11 เม.ย. 2539

PMBC: 10505 (5 ตัว), 179.3-216.9 mm. SL, หาดหยงหลิน, อ. กันตัง, จ. ตรัง, 26 พ.ย. 2533

10506 (3 ตัว), 180.0-231.9 mm. SL, บ้านบางโรง, อ. กลาง, จ. ภูเก็ต, 30 มิ.ย. 2537

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 17-18 ปล้อง, ปล้องหางมี 50 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 40-44 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 10-10.5 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 2-1 ปล้องและปล้องหาง 8.0-9.5 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 21-22 ก้าน, ความยาวทั้งหมดเป็น 5.3-5.5 เท่าของความยาวของส่วนหัว,

ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 6.3-7.6 เท่าของความกว้างของจอยปาก

มีแถบสีเข้มคาดจากหลังตาไปสิ้นสุดที่ส่วนท้ายของฝาปิดเหงือก, ลำตัวมักมีสีเขียวจนถึงน้ำตาล, มีจุดสีดำเรียงตามแนวสันข้างของปล้องลำตัว, ในเพศเมีย บริเวณด้านท้องของปล้องลำตัวมีจุดสีดำ 1 คู่

แหล่งที่พบ

พบอาศัยตามป่าชายเลน หรือชายฝั่งทะเลที่มีสาหร่าย, หญ้าทะเลขึ้นอยู่ (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือ 29.0 ซม. (Dawson, 1986)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่อ่าวซากามิ ประเทศญี่ปุ่น, หมู่เกาะตองกาและหมู่เกาะซามัว ในมหาสมุทรแปซิฟิก, ชายฝั่งด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจรเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 85)

23. *Trachyrhamphus bicoarctatus* (Bleeker, 1857)

จิมฟันจรเข้, Double-ended pipefish, Short-tailed pipefish

(ภาพที่ 56)

ชื่อพ้อง

Syngnathus bicoarctatus Bleeker, 1857, Acta Soc. Sci. Indo-Neerl. 2: 99

Syngnathus zanzibarensis Playfair and Guenther, 1866, The Fishes of Zanzibar: 140, pl. 20, fig. 5

Syngnathus brevicaudus De Castelnau, 1875, Researches on the fishes of Australia: 48

Ichthyocampus maculatus Alleyne and Macleay, 1877, Proc. Linn. Soc. N. S.W. 1(4): 353, pl.17, fig. 2

Ichthyocampus annulatus Macleay, 1878, Proc. Linn. Soc. N. S.W. 2: 364, pl.10, fig.6

Yozia wakanourae Jordan and Snyder, 1901, Proc. U. S. natn. Mus. 24(1241): 8, pl.4

Yozia bicoarctata Duncker, 1915, Mitt. naturh. Mus. Hamb. 32: 107

Yozia bicoarctata erythraeensis Dollfus and Petit, 1938, Bull. Mus. Hist. nat. Paris, serie 2, 10(5): 500

Yozia bicoarctata melanesiae Fowler, 1945, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 97: 61, figs.3-4

Zozia compitalis Whitley, 1950, Rec. Aust. Mus. 22(3): 238

Zozia compitalis samaraiensis Kahsbauer, 1970, Annln naturh. Mus. Wien 74:157

Trachyrhamphus bicoarctatus Dawson, 1984, Mem. Natn. Mus. Vict. 45 : 81

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 6 ตัว ขนาด 271.3-336.8 mm. SL

BIMSF: 304 (1 ตัว), 336.8 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

776 (1 ตัว), 308.6 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

785 (2 ตัว), 307.9-309.4 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

PMBC: 5993 (1 ตัว), 289.8 mm. SL, แหลมพันวา, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 6 มี.ค. 2543

17182 (1 ตัว), 271.3 mm. SL, แหลมพันวา, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 13 มี.ค. 2540

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 22-23 ปล้อง, ปล้องหางมี 54-62 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 29-31 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 5.5-6.0 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 3.5-3.0 ปล้อง และปล้องหาง 2.0-3.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 15-17 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 10.9-12.1 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.7-2.0 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 6.6-9.5 เท่าของความกว้างของจอยปาก

ในตัวอย่างปลาที่มีลำตัวสีเข้ม ปลายจอยปากมีสีซีด, สันบนของจอยปากบริเวณแนวกลางจะเรียบ, ลำตัวมีได้หลายสี ตั้งแต่สีเหลือง, เขียว, น้ำตาล, ม่วง, เทาเข้ม จนถึงดำ, บนลำตัวอาจไม่มีสเกลหรือจุดใดๆ หรือมีจุดกระจายทั่วลำตัว หรือมีลักษณะเป็นช่วงปล้องสีซีด สลับกับช่วงปล้องสีเข้ม แต่ส่วนใหญ่มักมีจุดกระจายอยู่ทั่วลำตัว

แหล่งที่พบ

พบตามปากแม่น้ำ, ป่าชายเลน, ชายฝั่งทะเลที่มีพื้นเป็นทรายหรือดินโคลน และมีหญ้าทะเลหรือสาหร่ายขึ้นอยู่ (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 40.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 26.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่เกาะซอนซู ประเทศญี่ปุ่น, หมู่เกาะมาเรียนาและนิวกาลิโดเนีย ในมหาสมุทรแปซิฟิก, อ่าวอาระเบีย, ชายฝั่งด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา จนถึงตอนเหนือของทะเลแดง ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 86)

24. *Trachyrhamphus longirostris* Kaup, 1856

จิมฟินจระเข้, Long-snouted pipefish

(ภาพที่ 57)

ชื่อพ้อง

Trachyrhamphus longirostris Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum:24

Trachyrhamphus intermedius Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 24

Syngnathus ceylonensis Guenther, 1870, Catalogue of the fishes in the British Museum (Natural History) 8:168

Syngnathus longirostris Guenther, 1870, Catalogue of the fishes in the British Museum (Natural History) 8:167

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 9 ตัว ขนาด 234.8 –314.8 mm. SL

BIMSF: 297 (1 ตัว), 234.8 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

CUMZ: uncat. (6 ตัว), 276.8-305.8 mm SL, อ. เมือง, จ. นราธิวาส, 11 ก.ค. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (1 ตัว), 290.4 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 20 ก.ย. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

NICA: 2144 (1 ตัว), 290.2 mm. SL, อ. สทิงพระ, จ. สงขลา, 2 ก.ค. 2508

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 23 ปล้อง, ปล้องหางมี 45-52 ปล้อง, ก้านครีบหลังมี 27-28 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบหลังมี 5.0-5.5 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 3-3.5 ปล้องและปล้องหาง 2.0 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 16-17 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 11.6-13.1 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 1.9-2.0 เท่าของจอยปาก, ความยาวของจอยปากเป็น 4.6-7.0 เท่าของความกว้างของจอยปาก

สันบนของจอยปากมีรอยหยักเล็กน้อย, ไม่มีจุดใดๆ บนลำตัว, ลำตัวอาจมีสีพื้นหรือมีช่วงปล้องสีเข้มสลับกับช่วงปล้องสีจาง

แหล่งที่พบ

พบตามชายฝั่งทะเลที่มีพื้นเป็นดินโคลน (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือ 33.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ตั้งแต่วัยความยาวลำตัวประมาณ 15.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่เกาะซอนจู ประเทศญี่ปุ่น, ด้านตะวันออกของประเทศออสเตรเลีย, ด้านตะวันตกของมหาสมุทรอินเดีย จนถึง ทะเลแดง ในมหาสมุทรแปซิฟิก (Dawson, 1985)
 ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิมฟันจรเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 87)

25. *Trachyrhamphus serratus* (Temminck and Schlegel, 1850)

จิมฟันจรเข้, Crested pipefish

(ภาพที่ 58)

ชื่อพ้อง

Syngnathus serratus Temminck and Schlegel, 1850, Fauna Japon. 4: 272, pl. 120, fig. 4

Syngnathus subbooko Bleeker, 1853, Verh. batav. Genoot. Kunst. Wet. 25(8):9

Trachyrhamphus serratus Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 23

Trachyrhamphus cultrirostris Peters, 1870, Mber. dt. Akad. Wiss. Berl. 1869: 710

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 90 ตัว ขนาด 125.8- 277.5 mm. SL

BIMSF: 298 (6 ตัว), 208.0-227.3 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

303 (1 ตัว), 156.4 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

305 (3 ตัว), 125.8-166.8 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

CUMZ: uncat. (6 ตัว), 143.8-166.1 mm. SL, เกาะสีชัง, อ. เกาะสีชัง, จ. ชลบุรี, 4 ก.พ. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (1 ตัว), 241.4 mm. SL, ต. แหลมงอบ, อ. แหลมงอบ, จ. ตราด, 10 มิ.ย. 44, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (3 ตัว), 184.5-265.3 mm. SL, ต. เจ๊ะบิลัง, อ. เมือง, จ. สตูล, 10 ก.ค. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (4 ตัว), 199.2-240.8 mm. SL, อ. สิงหนคร, จ. สงขลา, 11 ก.ค. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (9 ตัว), 218.2-314.6 mm. SL, อ. เมือง, จ. นราธิวาส, 11 ก.ค. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (6 ตัว), 211.9-229.3 mm. SL, อ. เมือง, จ. ปัตตานี, 12 ก.ค. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (1 ตัว), 158.9 mm. SL, อ. เมือง จ. รุมพร, 14 ก.ค. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (1 ตัว), 215.4 mm. SL, อ. เมือง จ. ปัตตานี, 13 ก.ย. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (17 ตัว), 122.7-224.3 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 20 ก.ย. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (23 ตัว), 148.0-214.9 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 21 ต.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

NICA: 317 (7 ตัว), 188.5-243.3 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 8 พ.ย. 2526, อวนลากชายฝั่ง
2144 (1 ตัว), 277.5 mm. SL, อ. สทิงพระ, จ. สงขลา, 2 ก.ค. 2508

PMBC: 4743 (1 ตัว), 222.3 mm. SL, เกาะสิเหร่, อ. เมือง, จ.ภูเก็ต, 8 ก.ย. 2521

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 21-23 ปล้อง, ปล้องหางมี 42-45 ปล้อง, ก้านครีบลำตัวมี 19-29 ก้าน, ปล้องที่อยู่ใต้ครีบลำตัวมี 4.5-5.5 ปล้อง โดยเป็นปล้องลำตัว 4.0-2.5 ปล้องและ ปล้องหาง 1.5-2.5 ปล้อง, ก้านครีบอกมี 16-18 ก้าน, ความยาวมาตรฐานเป็น 11.2-19.4 เท่าของความยาวของส่วนหัว, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.2-2.9 เท่าของจงอยปาก, ความยาวของจงอยปาก เป็น 3.5-4.8 เท่าของความกว้างของ จงอยปาก

ปลายของจงอยปากมีสีเขียว, สันบนและสันข้างของจงอยปากมีรอยหยัก, ลำตัวมีสีน้ำตาล, บนลำตัวอาจเป็นสีพื้นหรือมีจุด, มีช่วงปล้องสีเขียวสลับกับช่วงปล้องสีเขียว

แหล่งที่พบ

พบตามชายฝั่งทะเลที่มีพื้นเป็นดิน โคลน (Froese และ Pauly, eds., 2004)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือประมาณ 33.0 ซม. (Dawson, 1985) และปลาเพศผู้สมบูรณ์เพศได้ ตั้งแต่ความยาวลำตัวประมาณ 18.0 ซม. (Dawson, 1985)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่ชายฝั่งประเทศญี่ปุ่น ในมหาสมุทรแปซิฟิก จนถึงตอนใต้ของประเทศอินเดีย ในมหาสมุทรอินเดีย (Dawson, 1985)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและ ทะเลอันดามัน (ภาพที่ 88)

26. *Hippocampus kelloggi* Jordan & Snyder, 1902

ม้าน้ำ, Great seahorse, Offshore seahorse, Kellogg's seahorse

(ภาพที่ 59)

ชื่อพ้อง

Hippocampus kelloggi Jordan and Snyder, 1902, Proc. U. S. natn. Mus. 24: 14, pl. 9*Hippocampus suezensis* Duncker, 1940, Publs mar. biol. Stn Ghardaqa 3: 86

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 5 ตัว ขนาด 145.0- 264.2 mm. SL

CUMZ: uncat. (2 ตัว), 240.8-264.2 mm. SL, ต. เจ๊ะบิลัง, อ. เมือง, จ. สตูล, 10 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์PMBC: 19861 (2 ตัว), 145.0-192.3 mm. SL, อ. เมือง, จ.ภูเก็ต, 20 เม.ย. 2539,
สมชัย บุศราวิช และ จรัสศรี อ่างตันญา, อวนลาก, ที่ระดับความลึก 80 ม.

20001 (1 ตัว), 261.3 mm. SL, อ. เมือง, จ.ภูเก็ต, 15 มี.ค. 2532

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 11 ปล้อง, ปล้องหางมี 40 ปล้อง ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ก้านครีบหลังมี 18 ก้าน, ก้านครีบอกมี 18 ก้าน, จงอยปากหนา, มงกุฎสูง (ภาพที่ 6.1), ปลายของหนามที่ตามนกลม, ปลายหนามที่แก้มจะยื่นยาว มนกลมและซี่ไปทางด้านหลังของลำตัว, มีแผ่นหนามแข็งยกตัวสูงอยู่ด้านหน้าของมงกุฎ, ยอดมงกุฎมี 5 หยัก, ส่วนหัวหนา, ลำตัวแคบมีลึซิดและมีจุดสีขาวเรียงชิดต่อกันเป็นเส้นตามแนวยาวของลำตัว, มุมของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะเป็นสันรูปสามเหลี่ยมปลายมน (ภาพที่ 5.3)

แหล่งที่พบ

พบอาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลที่มีพื้นเป็นทราย

ชีววิทยาเบื้องต้น

ยังไม่มีรายงานการศึกษาข้อมูลชีววิทยาเบื้องต้น

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่ ชายฝั่งประเทศญี่ปุ่น, ทวีปออสเตรเลีย, ประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, มหาสมุทรอินเดีย, ชายฝั่งด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา จนถึงทะเลแดงในมหาสมุทรอินเดีย (Lourie, Vincent และ Hall, 1999)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของปลาจิ้มฟันจระเข้ชนิดนี้ ทางฝั่งทะเลอันดามัน (ภาพที่ 89)

หมายเหตุ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าม้าน้ำชนิดนี้เป็นชนิดที่มีรายงานการพบเป็นครั้งแรกสำหรับน่านน้ำไทย

27. *Hippocampus kuda* Bleeker, 1852
 ม้าน้ำดำ, Yellow seahorse, Spotted seahorse
 (ภาพที่ 60)

ข้อพ้อง

- Hippocampus kuda* Bleeker, 1852, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 3: 82
Hippocampus moluccensis Bleeker, 1852, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 3:305
Hippocampus taeniopterus Bleeker, 1852, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 3: 306
Hippocampus melanospilos Bleeker, 1854, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 6: 505
Hippocampus polytaenia Bleeker, 1854, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 6: 338
Hippocampus chinensis Basilewsky, 1855, Nouv. Mem. Soc. imp. Nat. Mosc. 10: 249
Hippocampus rhynchomacer Dumeril, 1870, Histoire naturelle des poissons 2: 519
Hippocampus tristis Castelnau, 1872, Proc. zool. acclim. Soc. Vict. 1: 196-197
Hippocampus aterrimus Jordan and Snyder, 1902, Proc. U. S. natn. Mus. 24: 14, pl. 9
Hippocampus hilonis Jordan and Evermann, 1903, Bull. U. S. Fish Commn 22: 169
Hippocampus taeniops Fowler, 1904, J. Acad. nat. Sci. Philad., serie 2 ,12: 501, pl. 7
Hippocampus horai Duncker, 1926, Rec. Indian Mus. 27: 475
Hippocampus kuda multiannularis Raj, 1941, Proc. Indian Sci. Congr. 27(3): 156
Hippocampus novaeheburum Fowler, 1944, Proc. Acad. nat. Sci. Philad. 96: 162, fig. 12

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 24 ตัว ขนาด 110.0 - 196.6 mm. SL

- BIMSF: 292 (1 ตัว), 163.8 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 296 (1 ตัว), 183.3 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 311 (1 ตัว), 146.4 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 333 (3 ตัว), 148.1-178.6 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 388 (1 ตัว), 170.8 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 673 (4 ตัว), 158.7-176.6 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 1014 (1 ตัว), 196.6 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 1015 (1 ตัว), 175.3 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 1016 (2 ตัว), 154.2-164.7 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี
 1017 (1 ตัว), 170.7 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

CUMZ: uncat. (1 ตัว), 164.4 mm. SL, อ. แหวมสิงห์ จ. จันทบุรี, 9 มิ.ย. 2544,
 มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (3 ตัว), 146.8-167.6 mm. SL, อ. กลาง, จ. ภูเก็ต, 19 พ.ค. 2545,
มนฤดี ชัยโพธิ์

NICA: 1648 (1 ตัว), 110.0 mm. SL, อ่าวคั้งกระเบน, อ.ท่าใหม่, จ. จันทบุรี, 28 เม.ย. 2535,
อวนถุน

PMBC: 6675 (1ตัว), 160.8 mm. SL, อ่าวฉลอง, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 2 ธ.ค. 2508

RM: 2808 (1 ตัว), 145.2 mm. SL, อ. กลาง, จ. ภูเก็ต, 21 มิ.ย. 2545, มนฤดี ชัยโพธิ์ และ
Sara Lourie

2809 (1 ตัว), 176.0 mm. SL, อ. กลาง, จ. ภูเก็ต, 21 มิ.ย. 2545, มนฤดี ชัยโพธิ์ และ
Sara Lourie

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 11 ปล้อง, ปล้องหางมี 35-38 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 36 ปล้อง, ความยาวของ
ส่วนหัวเป็น 2.2-2.6 เท่าของความยาวจอยปาก, ก้านครีบลึงมี 17-18 ก้าน, ก้านครีบอก
มี 15-18 ก้าน ส่วนใหญ่มี 16 ก้าน, จอยปากหนา, มงกุฎสูง (ภาพที่ 6.2) มีแฉ่งเป็นก้นด้วยอยู่
กลางมงกุฎ, ยอดมงกุฎมน และเอนไปทางด้านหลังของลำตัว, ลำตัวค่อนข้างหนา, ผิวหนังมีสีเข้ม
หรือสีอ่อน ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม และอาจมีจุดกระจายทั่วลำตัว, มุมของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะ
เป็นคุ่มและไม่แหลมคม (ภาพที่ 5.2)

แหล่งที่พบ

มักพบอาศัยอยู่บริเวณป่าชายเลน ปากแม่น้ำ หรือตามริมชายฝั่งทะเลที่มีหญ้าทะเล
ซึ่งมีความลึก ไม่เกิน 50 เมตร (Lourie, Vincent และ Hall, 1999)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ลำตัวยาวสุดที่พบคือ 30.0 ซม. (Myers, 1991) ม้าน้ำชนิดนี้มีฤดูสืบพันธุ์อยู่ในช่วงฤดูหนาว
คือช่วงเดือนพฤศจิกายน จนถึงเดือนเมษายน (สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา,
2537) และเจริญเติบโตเป็นตัวเต็มวัยและพร้อมที่จะผสมพันธุ์ได้ เมื่อมีอายุประมาณ 1 ปี ใช้เวลา
ตั้งท้องประมาณ 4-6 สัปดาห์ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของน้ำด้วย ในการตั้งท้องแต่ละครั้งจะดูแล
ไข่ได้ประมาณ 150-800 ตัว (วิสิทธิ์ ชิวชื่น และคนอื่นๆ, 2534)

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่ชายฝั่งประเทศญี่ปุ่น, หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก, ประเทศในเขต
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงมหาสมุทรอินเดีย (Lourie, Vincent และ Hall, 1999)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของม้าน้ำชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน
(ภาพที่ 65)

28. *Hippocampus mohnikei* Bleeker, 1854

ม้าน้ำแคระ, Japanese seahorse

(ภาพที่ 61)

ชื่อพ้อง

Hippocampus mohnikei Bleeker, 1854, Verh. K. Akad. Wet., Amst. 1: 16.*Hippocampus japonicus* Kaup, 1856, Catalogue of lophobranchiate fish in the collection of the British Museum: 7, tab. 1, fig. 5,5a

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 39 ตัว ขนาด 30.3-43.5 mm. SL

RM: 2772 (39 ตัว), 30.3-43.5 mm. SL, จ. ชลบุรี, Mai Zen Qiu

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 11 ปล้อง, ปล้องหางมี 37-40 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 38 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.9-3.7 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ก้านครีบหลังมี 15-16 ก้าน, ก้านครีบอกมี 12-14 ก้าน ส่วนใหญ่มี 13 ก้าน, จงอยปากสั้นและหนา, มีหนามบริเวณแก้ม 1 คู่ ที่มีปลายกลมมน, มงกุฎดำ (ภาพที่ 6.4), ลำตัวบางและแบนในแนวด้านข้างของลำตัว, ส่วนหางค่อนข้างเรียวยาวและยาวเมื่อเทียบกับสัดส่วนของลำตัว, ลำตัวมีสีดำหรือสีน้ำตาลเข้ม, มุมของปล้องแต่ละปล้องจะมีลักษณะเป็นตุ่ม (ภาพที่ 5.2)

แหล่งที่พบ

มักพบอาศัยอยู่ตามบริเวณป่าชายเลน, ปากแม่น้ำ, ชายฝั่งทะเลที่มีพื้นเป็นทรายและมีหญ้าทะเลหรือสาหร่ายขึ้นอยู่ (สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ยังไม่มีรายงานการศึกษาข้อมูลชีววิทยาเบื้องต้น

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่ชายฝั่งประเทศญี่ปุ่น จนถึงอ่าวไทย (Lourie, Vincent และ Hall, 1999)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของม้าน้ำชนิดนี้ ทางฝั่งอ่าวไทย (ภาพที่ 91)

29. *Hippocampus spinosissimus* Weber, 1913

ม้าน้ำหนาม, Hedgehog seahorse

(ภาพที่ 62)

ชื่อพ้อง

Hippocampus spinosissimus Weber, 1913, Siboga Exped., monograph 57:120, fig. 44*Hippocampus aimei* Roule, 1916, Bull. Mus. natn. Hist. nat. Paris 22: 11-12, 383

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 66 ตัว ขนาด 108.7–168.5 mm. SL

BIMSF: 353 (3 ตัว), 119.1-165.0 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชลบุรี

CUMZ: uncat. (8 ตัว), 128.6-142.3 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 25 พ.ย. 2543,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (21 ตัว), 113.5-134.8 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 28 พ.ย. 2543,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (2 ตัว), 108.7-110.5 mm. SL, อ. เมือง จ. ประจวบคีรีขันธ์, 14 มิ.ย. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (1 ตัว), 135.2 mm. SL, เกาะสีเฮอร์, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 8 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (4 ตัว), 144.7-158.5 mm. SL, ต. เจ๊ะบิลัง, อ. เมือง, จ. สตูล, 10 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (3 ตัว), 143.2-146.2 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 11 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (13 ตัว), 132.8-165.2 mm. SL, อ. เมือง, จ. นราธิวาส, 11 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (5 ตัว), 125.6-147.2 mm. SL, อ. เมือง, จ. ปัตตานี, 12 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (5 ตัว), 155.2-162.3 mm. SL, อ. ปากพนัง, จ. นครศรีธรรมราช,
13 ก.ค. 2544, มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (1 ตัว), 168.5 mm. SL, อ. ถลาง, จ. ภูเก็ต, พ.ค. 2545, มนฤดี ชัยโพธิ์

ลักษณะที่สำคัญ

ปลีองลำตัวมี 11 ปลีอง, ปลีองหางมี 37-39 ปลีอง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.1-2.3 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ก้านครีบหลังมี 17-19 ก้าน, ก้านครีบอกมี 16-19 ก้าน ส่วนใหญ่มี 17 ก้าน, ไม่มีหนามหรือมีหนามขนาดเล็กมากบริเวณจงอยปาก, อาจมีหนามบริเวณแก้มเป็นแบบเดี่ยวหรือคู่, หนามที่อยู่ด้านหน้าของมงกุฎมีขนาดเล็ก, มงกุฎสูง (ภาพที่ 6.3), ยอดมงกุฎเป็นหนามแหลม มี 4-5 หยัก, ลำตัวมีได้หลากหลายสี ไม่ว่าจะเป็นสีน้ำตาลแดง หรือสีเหลืองซีด, มุมของปลีองแต่ละปลีองยื่นยาวเป็นปุ่มแหลม (ภาพที่ 5.1) โดยมุมของปลีองแต่ละปลีองยาวและเห็นเด่นชัดในปลีองที่ 4, 7 และ 11, ในเพศผู้ มุมของปลีองหางบริเวณที่ใช้อุ้มไข่มีปลายทู่

แหล่งที่พบ

มักพบอาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเล บริเวณที่มีน้ำใส มีพื้นเป็นทราย อาศัยอยู่ตามกัลปังหาแนวปะการัง (สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542)

ชีววิทยาเบื้องต้น

ยังไม่มีรายงานข้อมูลชีววิทยาเบื้องต้น

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่ชายฝั่งเกาะใต้หวัน, ทวีปออสเตรเลีย, ประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย (Lourie, Vincent และ Hall, 1999)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของม้าน้ำชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 92)

30. *Hippocampus trimaculatus* Leach, 1814

ม้าน้ำ 3 จุด, Three-spot seahorse, Low-crowned seahorse, Flat-faced seahorse

(ภาพที่ 63)

ชื่อพ้อง

Hippocampus trimaculatus Leach, 1814, Zoological Miscellany: 104

Hippocampus mannullus Cantor, 1850, J. Asiat. Soc. Beng. 1849 (1850) (18): 1370, pl. 11, fig. 1,2

Hippocampus kampylotrachelos Bleeker, 1854, Natuurk. Tijdschr. Ned.-Indie 7: 107

Hippocampus manadensis Bleeker, 1856, Acta. Soc. Scient. Indo-Neerl. 1: 79

Hippocampus planifrons Peters, 1877, Mber. dt. Akad. Wiss. Berl. 1877 (1876): 851

Hippocampus takakurae Tanaka, 1916, Fishes of Japan 24: 423, pl. 115, fig. 341

Hippocampus dahli Ogilby, 1908, Ann. Qd Mus. 9: 17

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 131 ตัว ขนาด 98.0-183.3 mm. SL

CUMZ: uncat. (7 ตัว), 126.1-168.5 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 25 พ.ย. 2543,

มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (3 ตัว), 136.9-138.7 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 28 พ.ย. 2543,

มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (2 ตัว), 168.1-183.3 mm. SL, อ.เมือง, จ. สมุทรปราการ, 15 ม.ค. 2544,

พัชราณี พิภทองพรรณ

uncat. (20 ตัว), 152.2-175.4 mm. SL, อ. แหลมสิงห์, จ. จันทบุรี, 13 พ.ค. 2544,

มนฤดี ชัยโพธิ์

uncat. (2 ตัว), 145.8-152.8 mm. SL, อ. หัวหิน, จ. ประจวบคีรีขันธ์, 14 มิ.ย. 2544,

ทิพย์วรรณ สรรพสัจย์ และณัฐพจน์ วาฤทธิ

- uncat. (3 ตัว), 135.8-142.8 mm. SL, เกาะติเหร่, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, 8 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (6 ตัว), 143.4-156.3 mm. SL, ต. เจ๊ะบิลัง, อ. เมือง, จ. สตูล, 10 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (3 ตัว), 113.1-132.0 mm. SL, ต. เจ๊ะบิลัง, อ. เมือง, จ. สตูล, 10 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (3 ตัว), 161.8-166.5 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 11 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (1 ตัว), 152.8 mm. SL, อ. เมือง, จ. นราธิวาส, 11 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (2 ตัว), 124.5-133.5 mm. SL, อ. เมือง, จ. นราธิวาส, 11 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (6 ตัว), 148.2-171.5 mm. SL, อ. เมือง, จ. ปัตตานี, 12 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (2 ตัว), 168.2-169.3 mm. SL, อ. เมือง, จ. ปัตตานี, 12 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (1 ตัว), 144.5 mm. SL, อ. ปากพนัง, จ. นครศรีธรรมราช, 13 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (2 ตัว), 148.7-167.4 mm. SL, อ. ขนอม, จ. นครศรีธรรมราช, 13 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (13 ตัว), 131.0-171.7 mm. SL, อ. เมือง, จ. ชุมพร, 14 ก.ค. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (1 ตัว), 153.2 mm. SL, อ. แหลงมอบ, จ. ตราด, 14 ก.ย. 2544,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- uncat. (48 ตัว), 145.2-165.5 mm. SL, อ. ชะอำ, จ. เพชรบุรี, 6 ม.ค. 2545,
มนฤดี ชัยโพธิ์
- NICA: 917 (1 ตัว), 57.0 mm. SL, เขาหัวแดง, อ. สิงหนคร, จ. สงขลา, 13 พ.ค. 2530,
โพงพาง
- 1504 (1 ตัว), 130.0 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 20 ม.ค. 2534, อวนลากชายฝั่ง
- 2107 (1 ตัว), 110.0 mm. SL, เกาะขาม, อ. เทพา, จ.สงขลา, 7 มิ.ย. 2539, ลอบ
- 2128 (1 ตัว), 120.0 mm. SL, อ. เมือง, จ.สงขลา, 10 ก.ค. 2535, อวนลากชายฝั่ง
- 2164 (1 ตัว), 98.0 mm. SL, อ. เมือง, จ. สงขลา, 7 ก.พ. 2538, โพงพาง

PMBC: 6252 (1 ตัว), 154.5 mm. SL, แหลมพันวา, อ. เมือง, จ. ภูเก็ต, ก.ย. 2515

ลักษณะที่สำคัญ

ปล้องลำตัวมี 11 ปล้อง, ปล้องหางมี 39-42 ปล้อง ส่วนใหญ่มี 40-41 ปล้อง, ความยาวของส่วนหัวเป็น 2.0-2.4 เท่าของความยาวของจงอยปาก, ก้านครีบลึงมี 19-21 ก้าน, ก้านครีบอกมี 16-19 ก้าน ส่วนใหญ่มี 17-18 ก้าน, หนามเหนือตาและใต้ฝ่าปิดเหงือก มีลักษณะคล้ายตะขอปลายหนามแหลมมากและชี้ไปทางด้านหลังของลำตัว, มงกุฎต่ำมากจนเกือบเป็นแนวเดียวกับส่วนโค้งของหัว (ภาพที่ 6.5), ยอดมงกุฎมี 5 หยัก, ส่วนหัวแคบ, ลำตัวมีตั้งแต่สีส้มทองสีน้ำตาลหรือสีดำ, มักพบจุดสีดำอยู่บริเวณสันบนของปล้องลำตัวปล้องที่ 1, 4 และ 7 ซึ่งพบได้บ่อยในเพศผู้มากกว่าเพศเมีย, มุมของปล้องแต่ละปล้องมีลักษณะเป็นค่อม (ภาพที่ 5.2)

แหล่งที่พบ

อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเล บริเวณที่ลึกน้อยกว่า 20 เมตร และพื้นทะเลเป็นกรวดหรือทราย แต่จะพบได้ตามเขตชายฝั่งในช่วงฤดูหนาว และมักติดอวนปู กุ้งของชาวประมงบ่อยและจำนวนมาก มักพบได้บ่อยจากเรือประมงที่มีการลากอวน (สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542)

ชีววิทยาเบื้องต้น

เจริญเติบโตเป็นตัวเต็มวัยและพร้อมที่จะผสมพันธุ์ได้ เมื่อมีอายุประมาณ 1 ปี ในการตั้งท้องแต่ละครั้งจะอุ้มไข่ประมาณ 400-1000 ตัว

การกระจายพันธุ์

พบได้ตั้งแต่ชายฝั่งทะเลญี่ปุ่น, ทวีปออสเตรเลีย, ประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จนถึงชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย (Lourie, Vincent และ Hall, 1999)

ในน่านน้ำไทย พบการกระจายพันธุ์ของม้าน้ำชนิดนี้ ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน (ภาพที่ 93)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย